

vergadering **C37**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 25 oktober 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de problematiek van de Denderstreek en het gebrek aan financiering – 315 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over agressie bij lokale besturen – 311 (2022-2023)	13
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologie van lokale besturen bij vastgoedprojecten – 328 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologische code van de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen – 358 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de door audits vastgestelde onregelmatigheden bij lokale besturen – 395 (2022-2023)	15
VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over extra financiële ondersteuning van faciliteitengemeenten – 396 (2022-2023)	26
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toegankelijkheid in steden – 401 (2022-2023)	29

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de problematiek van de Denderstreek en het gebrek aan financiering – 315 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, minister, de Vlaamse Regering kondigde in haar Septemберverklaring aan dat steden en gemeenten extra middelen zullen krijgen via een verhoging van het Gemeentefonds. In een scherp opiniestuk van twee lokale bestuurders uit Ninove, Wouter Vande Winkel en Jordy De Dobbeleer, 'In de Denderstreek wonen kennelijk alleen derderangsburgers', wordt scherp uitgehaald naar de verdeling van de middelen uit het Gemeentefonds. Het is een oud zeer, maar in tijden waar alle lokale besturen hard te kampen krijgen met hoge energiefacturen en stijgende loonkosten, viel het te verwachten dat dit opnieuw zou worden aangekaart, zeker als extra middelen die broodnodig zijn, opnieuw op dezelfde niet-objectieve en ongelijke wijze zullen worden verdeeld.

In een notendop: de middelen in het Gemeentefonds worden niet volgens objectieve criteria verdeeld over de gemeenten; bepaalde gemeenten worden sterk bevoordeeld. Het weerspiegelt de politieke macht die de opstellers van de criteria indertijd, twintig jaar geleden, hadden in het Vlaams Parlement. Twee decennia lang blijft deze oneerlijke verdeling van Vlaamse middelen doorschemeren. Dat werd ook al door meerdere studies aangetoond en ook recenter nog werd dit aangekaart in de grote Vlaamse Brede Heroverweging.

We geven enkele voorbeelden uit het bovengenoemd opiniestuk. Ninove, een stad in de periferie van Brussel met 39.000 inwoners, ontvangt 9,8 miljoen euro uit het Gemeentefonds. Oudenaarde, een welvarende stad in een landelijke regio, ontvangt voor 32.000 inwoners 10,2 miljoen euro. Maasmechelen, met een gelijk aantal inwoners, ontvangt niet minder dan 13,4 miljoen euro, Sint-Truiden, met 41.000, inwoners 14,8 miljoen euro, Geel 14,9 miljoen voor 41.000 inwoners, Turnhout, een centrumstad met 46.000 inwoners, 26,5 miljoen euro. Elk jaar opnieuw, al bijna twee decennia.'

We kunnen niet anders dan met de schrijvers van het opiniestuk mee vaststellen dat in het bijzonder gemeenten in de Denderstreek de dupe zijn. Ook het Denderfonds, opgericht na de zwarte verkiezingsuitslag van 2018, bleek toch eerder een lege doos als het gaat over steun aan deze specifieke regio. En zo moeten de gemeenten in de Denderstreek grote problematieken te lijf gaan met één hand op de rug gebonden. Hou dat enkele decennia vol en je moet niet verbaasd zijn als de onvrede van de burgers uiting krijgt in het stemhokje. Het is een collectieve verantwoordelijkheid om deze ongelijkheid aan te pakken.

In de vergadering van de commissie Binnenlands Bestuur van 6 oktober 2022 werd het toekennen van extra middelen als crisisbudget aan het Gemeentefonds besproken. De vraagsteller, de heer Kurt De Loor, haalt aan dat hij de minister in het verleden al had opgeroepen om een billijkere verdeling van het Gemeentefonds uit te werken. De minister vermeldt dat hij een studie bestelde. Op basis van het verslag vermoeden we dat die studie gaat over de verdeelsleutel van het Gemeentefonds.

De heer Warnez gaat er in de commissie dieper op in: "Het probleem zit nog altijd in het Gemeentefonds. De financiering loopt verkeerd, waardoor er tekorten zijn voor de steden en gemeenten om hun taak uit te voeren. Er bestaat een grote ongelijkheid tussen steden en gemeenten. We begrijpen allemaal dat steden extra functies hebben. Daarover gaat het niet. Maar mijn persoonlijke mening is dat de

wanverhouding tussen Antwerpen en Gent en de rest van Vlaanderen hallucinant blijft. Een Antwerpenaar en een Gentenaar blijkt meer dan 1600 euro waard te zijn in het Gemeentefonds, terwijl een gemiddelde Vlaming 300 euro waard is. De derde grootste stad van Vlaanderen, Brugge, krijgt 800 euro. Ik weet niet of ze in Sint-Martens-Latem tekort hebben, maar daar krijgen ze met 137 euro per inwoner het minst." Er zijn dus grote ongelijkheden. "Dat klopt dus niet. Dat is structureel verkeerd. Dan moeten we heel eenvoudig het Gemeentefonds op de schop laten gaan. Ik denk dat het Grondwettelijk Hof dat ook op die manier heeft gezegd. Minister, kunt u expliciteren wat de stand van zaken van die studie is? Komt er een tussentijds rapport? Is er een eindtiming?" Hij vroeg om met die onderzoekers een babbel te kunnen hebben in de commissie op een bepaald ogenblik tijdens dat onderzoek.

Minister, het Gemeentefonds is enorm belangrijk voor de financiering van de steden en gemeenten. Daarom zouden we hier toch nog even dieper op in willen gaan. In het bijzonder zouden we de noden in de Denderstreek willen aankaarten.

Minister, mijn vraagstelling is dubbel. U bestelde een studie over de werking van het Gemeentefonds. Wat is de onderzoeksopdracht precies? Wanneer mogen we de conclusies verwachten?

Hoe kijkt u persoonlijk aan tegen de problematiek van het Gemeentefonds op zich? En hoe kijkt u aan tegen de problematiek dat de extra crisismiddelen voor steden en gemeenten via het Gemeentefonds worden verdeeld, hoewel dus niet zeker is dat de verdeling billijk verloopt – waarom wordt anders die studie uitgevoerd?

Minister, erkent u specifiek dat de Denderstreek ondergefinancierd wordt, en dit al decennialang? Deelt u met andere woorden de mening in het opiniestuk? Wat wilt u daartegen ondernemen? Het Denderfonds is geen structurele oplossing en zoals gezegd eerder onvoldoende. Het target ook niet de juiste gemeenten. We hebben daar al discussie over gevoerd. Welke inspanningen zou u specifiek voor die Denderstreek willen doen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Meuleman, ik dank u voor uw vraag. Uw vraag heeft betrekking op het Gemeentefonds en de manier waarop de middelen worden verdeeld.

U hebt terecht aangehaald dat de regels die daarin worden bepaald, al een aantal decennia oud zijn. Als we die bekijken doorheen de tijd, merken we dat er steeds bijhuizen zijn bijgebouwd, waardoor er vraag is naar transparantie. Men vraagt welke indicatoren er daadwerkelijk doorwegen en of de financieringsstromen nog echt beantwoorden aan de actuele situatie of aan nieuwe maatschappelijke prioriteiten, die twintig jaar geleden niet bestonden, en evoluties op het terrein. Het antwoord daarop is dat die er volgens mij onvoldoende aan beantwoorden.

Bij de regeringsonderhandelingen werd dat vastgesteld door de drie onderhandelende partijen. Ik vermoed dat dat ook bij vorige onderhandelingen ooit al is vastgesteld. Ik denk dat, mochten er andere partijen aan tafel hebben gezeten, zij dat ook zouden hebben vastgesteld. Alleen was het probleem toen dat men niet wist hoe men dat zou aanpakken. Geen enkele van de partijen aan tafel had immers een model bij de hand, een eenvoudige of complexe oplossing om dat aan te pakken. Want er is misschien wel een methode om dat aan te pakken, namelijk heel veel extra geld geven. Maar als je dat met een beheersbare – gesloten zal ik niet zeggen – enveloppe zou doen, dan kost dat natuurlijk verschrikkelijk veel geld. Je moet dus een methode bedenken, een formule die het probleem objectificeert en die toelaat, eventueel met een overgangstermijn, om financieringsstromen bij te sturen. Dat is een eerste bedenking.

Een tweede bedenking is dat de Denderstreek een heel specifieke problematiek heeft. Maar het is natuurlijk niet de enige specifieke problematiek die hier af en toe oppopt. Ik hoor soms over de problematiek van landelijke gemeenten die een heel grote oppervlakte hebben en daardoor een heel uitgestrekt weggennetwerk dat hen voor uitdagingen stelt. Ik hoor over de problematiek van sommige steden die ook erg verstedelijkt zijn, zoals Vilvoorde, maar die niet bij de centrumsteden horen. Er is de problematiek van regio's waar bijvoorbeeld de vergrijzing heel erg toeslaat of waar er bijvoorbeeld heel veel armoede is. Er is de problematiek van snelgroeiende gemeenten. Er zijn heel veel problematieken. Iedereen kijkt vanuit zijn eigen situatie naar dat Gemeentefonds. Mocht ik een enquête doen bij de burgemeesters van Vlaanderen en vragen wie er op basis van objectieve criteria vindt dat hij meer zou moeten krijgen van het Gemeentefonds, weet ik niet of er iemand zou zijn die zijn hand niet zou opsteken. Dat is gewoon zo. Dat is de realiteit.

Daarmee minimaliseer ik niet de heel specifieke sociaal-economische problematiek van de Denderstreek, omdat ik me daar eigenlijk erg verwant mee voel. Zelf kom ik immers uit een stad die zich 20 à 25 jaar geleden eigenlijk in eenzelfde context bevond als de context waarin de gemeenten in de Denderstreek zich nu bevinden. Onlangs nog heb ik contact gehad met de burgemeester van Ninove. Als ik met haar praat, wat ik regelmatig doe, dan herken ik heel veel van de problemen waarmee ik word geconfronteerd. Turnhout is een stad die – collega Van Miert zal het mij niet kwalijk nemen – op tien jaar tijd een enorme verandering heeft gekend in de samenstelling van haar bevolking, met alle uitdagingen van dien, en die daarvoor in een nieuwe context is gezet. Als collega Van Miert zou praten met de collega uit Ninove, dan zouden zij over heel wat herkenbare zaken kunnen praten.

Er zijn een aantal regio's in Vlaanderen met zulke kenmerken. De Rupelstreek is zo'n andere regio, opnieuw rond een rivier. Als je met de bewoners spreekt, merk je dat er daar een specifieke problematiek is met bepaalde uitdagingen. Als ik met collega Warnez praat, zal hij mij wijzen op de specificiteit van landelijke gemeenten, vaak heel uitgestrekt, met enkele dorpen op een grote oppervlakte, met een specifieke uitdaging.

Wat moeten we doen? We moeten gaan naar een nieuw model en dat objectiveren. Maar daar zitten niet alleen objectieve elementen in, maar ook beleidsmatige en politieke keuzes over hoe je de middelen inzet en verdeelt.

Wat hebben we nu gedaan?

Mag ik voorafgaand nog één opmerking maken, mevrouw Meuleman? De cijfers die u citeert, zijn de cijfers zonder de nieuwe bijkomende middelen. Als je er de 370 miljoen euro die we ondertussen extra geven, bij telt en verdeelt, dan kom je tot andere cijfers. *(Opmerkingen)*

Nee, dan blijven de verhoudingen niet dezelfde. Dan zal Ninove bijvoorbeeld meer hebben dan Oudenaarde. De totale financiering is vandaag al een beetje gecorrigeerd.

Sinds 2017 geeft de Vlaamse overheid extra middelen voor Dilbeek, Halle en Vilvoorde, die door hun grote functionele verwevenheid met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest geconfronteerd worden met grootstedelijke problematieken, zonder zelf een centrumstad te zijn.

Met de subsidies geeft de Vlaamse Regering deze lokale besturen bijkomende financiële ruimte om op lokaal niveau te komen tot structurele bestuurlijke antwoorden op deze uitdagingen.

Het zijn ook mensen op het terrein, onder andere de burgemeester van Ninove, die met een sterk dossier onder de arm, de Vlaamse Regering ervan hebben overtuigd om vanaf 2020 de ondersteuning die vroeger aan Dilbeek, Halle en Vilvoorde werd

gegeven, uit te breiden naar Ninove. Het gaat over 4,5 miljoen euro per jaar voor deze vier gemeenten, waarvan dus sinds 2020 1 miljoen euro per jaar naar Ninove gaat.

Daarnaast geeft de Vlaamse Regering sinds 2020 subsidies aan Denderleeuw, Geeraardsbergen en Zottegem, die wegens hun knooppuntfunctie inzake mobiliteit een grootstedelijke aantrekking in de regio uitoefenen. Dat gaat opnieuw over 2,5 miljoen euro per jaar voor deze drie gemeenten.

Tot slot vertaalt deze specificiteit zich ook in de middelen die we geven aan verschillende Dendergemeenten in het kader van het Plan Samenleven – nog een andere subsidiestroom – waaronder Aalst, Dendermonde en Ninove. Dit gaat nogmaals over in totaal 902.675 euro per jaar, en dat voor drie jaar.

Is dat voldoende? Ongetwijfeld niet. Ik ben ervan overtuigd dat de specifieke grootstedelijke uitdagingen van de Dendergemeenten zich op een objectieve manier moeten doorvertalen in de financiering van deze besturen. Dat is een belangrijke doelstelling voor de komende hervorming van het Gemeentefonds.

Ik heb inderdaad, net omdat ik aan de onderhandelingsstafel heb ervaren dat we geblokkeerd waren en niet meteen een pasklaar model hadden, bij het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing een onderzoek over de huidige werking en mogelijke hervormingspistes voor het Gemeentefonds besteld.

Dat onderzoeksproject heeft zes doelstellingen: één, een overzicht bieden van de beleidsprincipes van de huidige werking van het Gemeentefonds; twee, het in kaart brengen van de effecten van de huidige verdeling, een zogenaamd opmaken van een nulmeting voor latere simulaties; drie, inzichten verwerven in alternatieve operationalisering voor diverse criteria, zoals de fiscale criteria en de criteria die verwijzen naar de centrumfunctie van een gemeente; vier, het onderzoeken van criteria van andere financieringssystemen, zoals die in de andere gewesten of in andere landen zoals Frankrijk, Nederland en Denemarken; vijf, het ontwikkelen van hervormingsscenario's; zes, het effectief toetsen van geprefereerde hervormingsscenario's en de respectieve resultaten hiervan vergelijken.

De conclusies van dit onderzoek worden verwacht eind 2023, begin 2024. Dat heb ik hier al een paar keer gezegd. Maar ik vind dat we niet tot dan moeten wachten om met de commissie hierover in gesprek te gaan met de onderzoekers. Iedereen die hier zit, en bij uitbreiding alle leden van deze commissie, kunnen vanuit hun eigen expertise een waardevolle bijdrage leveren. Daarom zal ik, uiteraard met goedkeuring van de voorzitter, aan de onderzoekers vragen om in december of januari, afhankelijk van uw agenda, naar deze commissie te komen zodat we met hen een grondig debat kunnen voeren over dit onderwerp.

Ik heb in deze commissie al meerdere keren aangegeven dat het geheel aan algemene financieringsstromen voor lokale besturen een kluwen geworden is waar een kat haar jongen niet in terugvindt. Daarnaast is de sociaal-economische context doorheen de jaren sterk gewijzigd en zijn er nieuwe maatschappelijke noden en problematieken opgedoken.

Deze vaststellingen doen echter geen afbreuk aan het gegeven dat elke stroom onderbouwd is vanuit een eigen specifieke logica en beleidskeuzes. Ook het Gemeentefonds is opgebouwd uit vele stromen die inherent allemaal een eigen logica hebben, maar opgeteld krijgt men een complex geheel met vele onderdelen.

U weet ook dat wij met deze regering al enorm veel financiële inspanningen hebben geleverd richting de lokale besturen. Sommige inspanningen zijn ten bate van alle gemeenten, zoals de respodotatie, de Fluviusscompensatie en de nieuwe compensatie voor inflatiekosten, maar sommige zijn ook specifiek gericht op kleinere steden en gemeenten en plattelandsgemeenten. De dotatie voor open ruimte, de financiering

van de kleinste faciliteitengemeenten en de financiering van de Dendergemeenten die ik heb overlopen, zijn daar voorbeelden van.

Maar ik deel uw vaststelling en die van de auteurs van het opiniestuk: een hervorming van de financiering vanuit Vlaanderen en dus van het Gemeentefonds dringt zicht op. Dat is echter geen eenvoudige taak. Het gaat ook over veel geld, 4 miljard euro, en het is van belang dat deze hervorming grondig gebeurt en wetenschappelijk onderbouwd is. Anders riskeren we weer in dezelfde discussie terecht te komen. En daarom heb ik het steunpunt, dat experts van de Vlaamse universiteiten samenbrengt, gevraagd om deze opdracht op te nemen en een plan uit te werken op basis waarvan de volgende regering een beslissing kan nemen. Maar die volgende regering zal dat kunnen doen nadat wij hier uitvoerig over hebben gediscussieerd en gedebatteerd. Zo weet elke partij wat er op tafel ligt en kan elke partij haar visie daarover vormen en geven. Zoiets moet gebeuren bij het begin van een nieuwe legislatuur. Die hervorming is immers dusdanig ingrijpend dat ze een effect heeft op alle steden en gemeenten. Dat kan dus niet anders dan voorwerp van een grondige discussie zijn bij de opmaak van een regeerakkoord.

Waarom worden de extra middelen nu ook verdeeld volgens het Gemeentefonds? U vraagt naar de verdeling van de nieuwe middelen ter ondersteuning van de oplopende kosten waarmee gemeenten door de inflatie worden geconfronteerd. Ik kan daar kort over zijn: lokale besturen hadden in functie van de aanpassing van hun begroting nood aan duidelijkheid over extra middelen vanuit Vlaanderen.

Om snel deze duidelijkheid te kunnen bieden, werd er gekozen om terug te vallen op de bestaande verdelingsmechanismen: het Gemeentefonds en de dotatie voor open ruimte. Maar daarnaast hebben we ook nog eens 8 miljoen euro voorzien voor een extra ondersteuning van het OCMW. Die 8 miljoen euro wordt verdeeld op basis van het inwonertal. Dat is een correctie – laat ik dat maar zo zeggen – op de huidige verdelingsmechanismen. Bovendien is deze financieringsstroom een crisismaatregel die beperkt is in de tijd en specifiek bedoeld is om de lokale begroting in de huidige meerjarenperiode te stutten.

Indien de volgende regering beslist om het Gemeentefonds te hervormen, zal dit ten vroegste uitwerking kunnen hebben vanaf 2026 – de start van de nieuwe meerjarenbegroting – en is deze tijdelijke financiering dus ten einde gekomen.

Mevrouw Meuleman, ik hoop hiermee een antwoord te hebben gegeven op uw vragen.

De voorzitter: Minister, wat betreft uw uitnodiging aan onze commissie om hierover van gedachten te wisselen, kan ik u zeggen dat we in de regeling van de werkzaamheden van vorige week reeds hebben besproken dat we dat plannen voor januari volgend jaar.

Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik begrijp dat dat een ingrijpend proces is met grote gevolgen en dat je zo'n aanpassing van het Gemeentefonds niet op een-twee-drie doet. Maar u zei zelf dat er eigenlijk al een akkoord rond was bij het vorige regeerakkoord. Alle partijen die toen rond de tafel zaten – en misschien zelfs al de legislatuur voordien –, waren van mening dat er iets moest gebeuren aan de herverdeling van de middelen en aan het Gemeentefonds. En dan hebt u toch nog een hele legislatuur nodig om dat onderzoek te voeren en zal het pas volgende legislatuur zijn, in 2024, wanneer er een nieuwe regering is gevormd en er nieuwe wetteksten zijn. Dat betekent dat we nog jaren zullen verder doen volgens dezelfde verdeling, een verdeling waarvan we weten dat ze eigenlijk echt 100 procent scheefzit. Voor mij is dat een bijzonder lange procedure voor iets waarover er eigenlijk over alle partijen heen een akkoord is

dat het fundamenteel fout zit. Ik begrijp dat zo'n hervorming niet gemakkelijk zal zijn, maar ik vind toch dat dit bijzonder traag gaat.

En dan wordt er nog eens voor gekozen om de extra middelen – ik weet het wel, in functie van snelheid enzovoort – weer volgens diezelfde criteria te herverdelen. Dat betekent dat er voor een gemeente als Ninove, met die ongelooflijke problematieken die we allemaal kennen en met de nood aan structurele budgetten en niet aan een paar investeringsbudgetten via het Denderfonds – want dat kaarten zij ook aan – jaarlijks 260.000 euro bij komt. Dat is niet zo veel voor een stad met dergelijke problematieken.

U zegt heel mooi – en dat is inderdaad waar – dat u daar begrip voor hebt en zelfs meer dan dat, namelijk dat u voelt wat Ninove voelt omdat u dat hebt gekend in Mechelen en u dezelfde problematieken hebt. Ik kan mij voorstellen dat dat u als minister van Samenleven zeker na aan het hart ligt, dat u affiniteit hebt met de problematiek van de polarisatie en de zaken die daarrond gebeuren. U hebt het in Mechelen ten goede weten te keren. Maar Mechelen wás een centrumstad en dat scheelt jaar na jaar structureel enorm veel qua middelen op de begroting en qua mogelijkheden die je dan hebt als stad. Dat is iets waar de Denderstreek, met diezelfde problematieken van verstedelijking en polarisatie, van verstoken blijft, nog minstens voor vijf à zes jaar, tot er ooit die herziening komt van het Gemeentefonds.

Minister, kunt u die toch heel specifiek die situatie van de Dendergemeentes herbekijken, wetende wat daar leeft, dat het gaat over die polarisatie, over de grootstedelijke problematieken? Ik heb alle begrip voor alles wat er landelijk aan problematieken leeft, maar dat is niet wat de grootstedelijke problematieken behelzen. En ik denk dat we daarop een antwoord moeten bieden, dat we dat als samenleving verplicht zijn. En ik verwacht dat ook echt van u. Minister, ik verwacht meer voor de Denderstreek en ik had graag nog eens gehoord of u daar geen extra inspanning voor kunt doen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Mevrouw Meuleman, ik begrijp heel goed wat u bedoelt. Wij voelen dat lokaal ook heel hard aan, en wij staan dan nog heel vaak aan de goede kant van de vergelijking als het gaat over de betoelaging vanuit het Gemeentefonds. Maar er is altijd wel geld te kort voor dingen die je wilt doen.

Minister, ik begrijp u wanneer u zegt dat we het erover eens zijn dat we naar een nieuwe formule moeten zoeken. Maar ik kan alleen maar samen met u vaststellen dat niemand die formule heeft. Niemand heeft die formule. Want het zal altijd hetzelfde verhaal zijn: niemand zal willen afgeven. Ah neen, want je hebt die middelen bestemd in je meerjarenplanning. Dus wanneer zul je dat doen? 'Op slag en vallen' van de verkiezingsavond? Want het is verdorie heel complex.

Ik wil daar nog iets aan toevoegen. Want we hebben het hier nu over het Gemeentefonds, maar ik kan zo nog wel een aantal van die financieringen opnoemen die vanuit het federale niveau komen. Ik denk bijvoorbeeld aan de hulpverleningszones, aan politie en brandweer. In onze zone wordt de politie betoelaagd met 60 procent vanuit de deelnemende gemeentes en 40 procent vanuit de federale pot. Ik denk dat het in de zone van de minister bijna andersom is. Ook daar zijn er naar aanleiding van de toenmalige fusie tussen de lokale politie en de rijkswacht scheeftrekkingen gegroeid die nu een grotere impact hebben omdat het veel meer geld zal kosten. Ik kom niet toe met 12 à 13 procent van de totale begroting voor de hulpverleningszones. Daar zitten wij bijvoorbeeld ook helemaal aan de verkeerde kant van de vergelijking.

Als we naar een herfinanciering van de lokale besturen gaan, dan zal het niet alleen het Gemeentefonds zijn, dan moeten de grote stromen, de grote dotaties mee

worden herbekeken wat mij betreft. Want alleen het Gemeentefonds herbekijken, lijkt mij geen goed idee.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, het Gemeentefonds is ongeveer dertig jaar oud. De laatste grote hervorming van het Gemeentefonds dateert van twintig jaar geleden, het decreet van 2002. Sindsdien liggen die criteria eigenlijk vast. Het moet gezegd dat de voorbije tien à vijftien jaar regelmatig de vraag kwam om die criteria te herbekijken. Alleen is de vraag stellen, ze niet beantwoorden in dezen. De minister heeft het duidelijk geschetst: we weten dat die vraag leeft, maar niemand weet hoe we ze op een goede manier kunnen beantwoorden zonder dat we er miljarden euro's tegenaan moeten gooien. Het is een iets complexere operatie dan sommigen doen vermoeden.

Maar desondanks is het toch wel de verdienste van deze regering dat ze naar de Denderstreek heeft gekeken en wel degelijk extra inspanningen heeft gedaan. Ze heeft niet gezegd: 'Het Gemeentefonds, dat is een moeilijke operatie. We beginnen er niet aan. Sorry, wacht tot de volgende legislatuur, als het misschien ooit hervormd is.' Nee, ze heeft gezegd dat ze desondanks toch extra middelen zal geven aan de Denderstreek. Dat is natuurlijk terecht: de uitdagingen in Ninove en andere steden in de Denderstreek werden geschetst en zijn niet evident. Maar er wordt wel degelijk iets gedaan. De minister heeft de verdienste dat hij wel degelijk extra middelen heeft voorzien om te helpen met de grootste noden in die streek.

Het is goed dat de minister het initiatief heeft genomen om nu al voorbereidend werk te doen, om misschien eindelijk naar een antwoord te gaan voor de vraag die al tien à vijftien jaar leeft. Ik kijk ernaar uit om in de commissie van gedachten te wisselen met de onderzoekers. En ik kijk vooral uit naar de mening van de verschillende politieke vertegenwoordigers hier over hoe ze zo'n concrete hervorming van het Gemeentefonds dan zien. Want 'the proof of the pudding is in the eating' en ik vrees dat het een zware pudding zal worden.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Voorzitter, ik sluit inderdaad graag aan bij de vraag van collega Meuleman. De problematiek is al heel vaak ter sprake gekomen in deze commissie en dat zal in de toekomst ongetwijfeld nog gebeuren, niet het minst op basis van het rapport dat er zit aan te komen en dat we begin januari zullen kunnen bespreken, als ik het goed heb begrepen.

Minister, u geeft met een aantal voorbeelden en criteria ook aan dat er inderdaad sprake is van een zweem van willekeur. Maar collega's, ik wil ervoor pleiten om de discussie absoluut niet op de lange baan te schuiven. Het is een heel interessante oefening. Als ik het opiniestuk van die twee inwoners van Ninove lees, kan ik mij wel herkennen in hun gevoel dat zij zich tweede-, of zelfs derde-, vierde-, vijfde-, of zesderangsburgers voelen. Het kan niet de bedoeling zijn om in Vlaanderen tientallen verschillende snelheden in stand te houden. We moeten er werk van maken.

Minister, ik vind het wel een gemiste kans dat er bij de extra middelen die werden aangekondigd in het kader van de Septemberverklaring, niet voor is gekozen om een ander systeem toe te passen. Collega's, ik heb een donkerbruin vermoeden dat ik met dat aanvoelen en dat standpunt niet de enige ben in deze ruimte. Als we in de toekomst willen overgaan naar een andere financiering van de lokale besturen, zal het niet volstaan om aan een aantal criteria te sleutelen, maar zal het globale plaatje moeten worden bekeken: hoe zien we in de toekomst die algemene financiering van onze steden en gemeenten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Nogmaals, ik ben mij heel goed bewust van de uitdagingen waar sommige steden en gemeenten en regio's in Vlaanderen voor staan. De Denderstreek is een streek met grote maatschappelijke uitdagingen, maar het is niet de enige regio in Vlaanderen met die uitdagingen. Ik nodig u uit om ook eens in de Rupelstreek te gaan kijken, bijvoorbeeld, in mijn provincie, ook een streek met grote uitdagingen. Ik nodig u uit om eens in Vilvoorde te gaan kijken, mevrouw Meuleman, ook een stad met bijzondere uitdagingen. Niet alles loopt daar fout, niet iedereen loopt daar fout, maar het is ook een streek met grote uitdagingen. Er zijn er nog in Vlaanderen.

Wat is nu de grote moeilijkheid? U zegt dat het probleem al een tijd bekend is. En dat is juist: het probleem is al een hele tijd bekend. Ik heb dat al heel vaak horen vertellen, maar tot nu toe is er nog nooit een initiatief genomen om te proberen oplossingen op papier te krijgen, om een palet van keuzes te maken waar politieke partijen uit kunnen kiezen, omdat het net zo'n heel complexe materie is, over 4 miljard euro. Wij zijn nu bezig, met de hulp van de universiteiten, om zulke voorstellen op tafel te leggen, te bediscussiëren in het parlement en mee te geven aan alle politieke partijen.

We hebben deze legislatuur eigenlijk drie dingen extra gedaan, kort door de bocht gezegd. Ten eerste hebben we veel extra geld naar de lokale besturen gehaald. Vorige legislaturen ging 15 miljard euro naar lokale besturen, nu meer dan 20 miljard euro. Er is geen enkele post in onze begroting die zo sterk gestegen is – een post van enige omvang – als de financiering naar lokale besturen: vorige legislatuur 15 miljard euro, nu 20 miljard euro. Het tweede wat we gedaan hebben: we hebben gezegd dat we een extra inspanning gaan doen naar kleinere, landelijke gemeenten. Dat is het Openruimtefonds. Dat is eigenlijk gericht op kleinere gemeenten, met veel open ruimte. Die gaan we iets extra's geven. Ten derde is er de mechaniek die eigenlijk vooral de Denderstreek, of een aantal gemeenten in de Denderstreek, ten goede kwam, omdat de draagkracht daar het meest onder druk stond. Dat is het extra dat we gedaan hebben.

U zegt nu: 'Er komen nieuwe middelen en u verdeelt die opnieuw volgens de bestaande mechanismen. U had dat anders moeten doen.' Wie hadden we minder moeten geven, welke gemeente? Want als je aan de ene meer geeft, moet je natuurlijk aan andere minder geven. Op basis van welk criterium, op basis van welke sleutel? Want we zitten midden in een meerjarenplanning die voor alle gemeenten vastligt. Gaan we zeggen: 'landelijke gemeenten minder in Vlaanderen'? Gaan we dat doen? Is daar draagvlak voor? Gaan we zeggen: 'Turnhout minder', omdat daar een vervelende ... Dat is niet eenvoudig. Dat is een fundamentele keuze. Dat is net het voorwerp van dat debat. Dus je kunt dat eigenlijk enkel aan het begin van de meerjarenplanning doen. Dat is de grote moeilijkheid.

Ik ga zelfs nog meer zeggen. Wie ook de hervorming van het Gemeentefonds – het miljard euro extra – wil omschakelen, wil veranderen zonder met een budgettaire kost te zitten die enorm stijgt, zal waarschijnlijk drie dingen met elkaar moeten combineren. Dat is de enige manier om dat op te lossen, volgens mij. Dat is mijn persoonlijke overtuiging. Je gaat een herschikking moeten doen van de financieringsstromen, gekoppeld aan een herschikking van bevoegdheden tussen Vlaanderen en de gemeenten. Je gaat dus geld en bevoegdheden van Vlaanderen naar gemeenten moeten brengen. En je gaat over fusies moeten praten. Het is pas als je die drie met elkaar mengt, in een goede mixer draait, dat je erdoor geraakt. Anders geraak je er niet door.

Want de dag dat je moet zeggen: 'dat zijn de vijftig gemeenten die erop vooruitgaan en dat zijn de honderd gemeenten die verliezen', krijg je opstand. De dag dat je moet zeggen: 'we gaan dat binnen dezelfde portefeuille doen', opstand. Je kunt alleen maar de portefeuille vergroten, en dat kun je in Vlaanderen alleen maar als

je ook bevoegdheden naar het lokale bestuur brengt, als je dus zegt: 'We geven bevoegdheden plus middelen.' En op die manier creëer je een mogelijkheid om te herverdelen. En ten derde, je gaat dat moeten doen door je kaart aan te passen. En het is mijn persoonlijke overtuiging – u weet dat, ik ben niet de tolk van de regering – dat je op een zeker moment toch naar een meer aanklappend beleid zult moeten gaan op het gebied van fusies. Lees: je zult naar een kaart moeten gaan – we zijn in Denemarken geweest – van honderd gemeenten. Dat is mijn overtuiging. Als je dat samen laat sporen, dan heb je ruimte en mogelijkheden om een echte herschikking door te voeren.

De laatste beschouwing die ik maak – en dat heeft geen betrekking op specifieke gemeenten in de Denderstreek –, is dat de ene gemeente het met een bepaald budget beter doet dan de andere. Als ik even arrogant mag zijn: het budget van Mechelen is niet hoger geweest in het eerste decennium van deze eeuw dan in het laatste decennium van vorige eeuw, maar het beleid heeft wel een heel andere impact gerealiseerd met datzelfde budget. Je kunt dus met eenzelfde budget een verschil maken.

Nogmaals, dat heeft geen betrekking op de specifieke situatie, maar u weet wat ik bedoel, en daar moeten we ook rekening mee houden. Want op een zeker moment krijg je anders een situatie ... Ik ga een voorbeeld geven. De manier waarop de armoedecriteria vandaag in het Gemeentefonds zitten, werkt tegen de financiering van mijn stad, omdat wij erin geslaagd zijn de armoede terug te dringen of minstens op peil te houden, waar dat bij de andere gemeenten allemaal gestegen is. Het gevolg is dat je minder middelen krijgt van Vlaanderen. Je wordt dus bijna gesanctioneerd voor een goed beleid. Daar moet je voor opletten. Dat is ook een mechaniek die je niet mag hebben. Dat is een mechaniek die contraproductief is. Je moet dus heel goed nadenken, en daar zitten heel veel discussies in. Ga je financiering opbouwen op basis van de noden of op basis van de kwaliteit van het beleid? Ga je financiering opbouwen op basis van maatschappelijke doelstellingen, van – ik zeg maar iets – klimaatdoelstellingen? In de mate dat een stad of gemeente veel inzet op klimaatdoelstellingen, krijgt ze meer? In de mate dat je meer inzet op armoede, krijg je meer middelen? Of ga je het doen zoals in Frankrijk? Ga je alleen maar financieren op de plaats waar men woont, of ook op de plaats waar men werkt, om op die manier te stimuleren dat gemeenten investeren in tewerkstellingsplaatsen?

Er zijn ongelooflijk veel mogelijkheden om dat te organiseren. En net dat is het voorwerp van zo'n studie en van een grondig maatschappelijk debat. En ik hoop dat we dat debat kunnen voeren in 2024, hier in onze commissie, omdat dat heel leerrijk gaat zijn, omdat we daar vandaag eigenlijk heel abstract over spreken. Het is pas op basis van concrete modellen dat je echt ernstige keuzes kunt maken. En dan zul je misschien wel eens een keer merken dat het niet zo eenvoudig is om een draagvlak, een meerderheid te vinden om een bepaalde richting uit te gaan.

Ik vind het alleszins een heel belangrijk debat dat we moeten voeren. Maar zeggen dat we deze legislatuur niets extra's hebben gedaan voor de Denderstreek, dat klopt niet helemaal. Het is eigenlijk de enige streek, samen met landelijk Vlaanderen, waar we een extra kanaal hebben geopend voor financiering.

En het laatste wat collega Van Miert zegt, is ook juist: ook federaal zijn er stromen die niet altijd heel objectief zijn. Ik geef maar een voorbeeld: de minimumnorm die ooit is geïnstalleerd voor politie – de KU Leuven-norm, herinner u –, op basis waarvan het aantal politieagenten gefinancierd wordt. Ik moet u zeggen: de stad Aalst en de stad Mechelen werden van alle 196 zones – want zoveel hebben we er ooit gehad – het slechtst gefinancierd, op basis van een model dat uit een computer kwam, waar ik van weet dat dat in de jaren 90 ook heel sterk politiek gestuurd is geweest door de mensen die op dat moment aan de knoppen zaten. Zoals u inderdaad terecht in uw vraagstelling hebt gezegd: op een zeker moment is dat politiek

afgewogen of onderhandeld en er is op dat moment voor bepaalde steden en gemeenten een goede regeling geweest en voor andere een minder goede.

Ik hoop dus dat we dat nu zo objectief mogelijk gaan kunnen doen, zo eenduidig mogelijk, op basis van goed wetenschappelijk werk dat ons door het steunpunt wordt aangedragen en waarover we blijkbaar al in januari volgend jaar – als ik het goed begrijp – een eerste gedachtewisseling kunnen hebben in deze commissie.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik heb u goed beluisterd en ik dank u ook voor uw antwoord, dat niet oppervlakkig was, maar inderdaad ook wel inhoudelijk.

Ik dacht de vergelijking te maken met het onderwijs. Daar is in feite ook wel zo'n oefening gemaakt – want ik ben onderwijsexpert, geen binnenlandexpert in mijn partij. Je hebt ook de GOK-middelen (gelijke onderwijskansen), en dat wordt een stukje verdeeld op basis van waar de meest kwetsbare leerlingen zitten, waar de armste bevolking zit. Die hebben ook de minste inkomsten, dus daar moet je dan een stukje meer in gaan investeren. Oké, dat systeem is ook niet perfect en je zou kunnen zeggen: je kunt dan blijven hangen in het niet goed doen en je krijgt dan het meeste geld, enzovoort. Dus we moeten dat misschien koppelen aan doelstellingen.

Maar we moeten het, denk ik, ook niet altijd te ingewikkeld maken. U hebt ook gezegd: er zijn al veel koterijen bijgebouwd. Ik denk dat we naar een grondige vereenvoudiging moeten en dat we ook ergens common sense moeten gaan gebruiken. Waar zitten we met de moeilijkste en armste bevolking, met de meeste problematieken? Daar moeten we het meeste geld aan geven. En al de rest is soms ook wel het verdedigen van wat men heeft, terwijl men daar toch van zou moeten kunnen afstappen en kijken waar de grootste noden zitten. Ik denk dat wat uitzoomen en wat common sense in het debat soms ook wel goed zou zijn.

En misschien hadden we toch – en daar blijf ik bij – bij de verdeling van de extra middelen, zonder het al te moeilijk te maken, wel een oplossing kunnen vinden om net die steden en gemeenten waar men het nog moeilijker heeft dan op andere plekken, iets extra's te geven en hen toch iets beter te ondersteunen dan diegene waar het niet zo moeilijk is. Ik blijf er dus bij dat u daar misschien iets ambitieuzer en possibilistischer had kunnen zijn dan nu de huidige verdeling handhaven. Maar ik kijk uit naar het verdere debat, dat wellicht niet meer voor mij zal zijn, maar dat ongetwijfeld heel interessant zal zijn, en ik wens jullie veel succes.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Meuleman, maar in januari volgend jaar bent u toch nog hier, denk ik?

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik kan niet alle commissies volgen. *(Gelach. Opmerkingen)*

De voorzitter: Collega's, ter afsluiting van deze vraag om uitleg zou ik graag nog iets toevoegen.

De heer Ongena had gezegd dat het Gemeentefonds veertig jaar bestaat. Dat was binnen het Vlaamse Gewest. Maar het kwam er oorspronkelijk in dit land in 1860, ter vervanging van het octrooi- en poortrecht. We zouden dus opnieuw een poortrecht kunnen installeren en wanneer je Mechelen binnenkomt, ga je meer moeten betalen dan wanneer je bijvoorbeeld de Denderstreek binnenkomt. Op die manier zou je dat kunnen corrigeren. *(Gelach. Opmerkingen)*

Alle gekheid op een stokje: het is tot stand gekomen om de binnenlandse douanes die bestonden, op te heffen.

Minister Bart Somers: Om de vrije markt te organiseren in België. (*Opmerkingen. Gelach*)

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over agressie bij lokale besturen
– 311 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): De personeelsleden van lokale besturen krijgen steeds vaker te maken met agressie en belaging op de werkvloer door toedoen van derden. Zo lazen we recent nog dat in Schaarbeek jaarlijks bijna veertig gevallen van agressie tegen het gemeentepersoneel plaatsvinden. Het is ook iets dat we in onze Vlaamse steden en grootsteden tegenkomen. Zo lazen we eerder dit jaar ook al dat enkele OCMW-medewerkers in Hasselt te maken kregen met verbale en fysieke agressie.

In het kader van de Welzijnswet zijn lokale besturen verplicht om initiatieven te nemen om de veiligheid van hun personeel te vrijwaren. Lokale besturen zijn daar ook autonoom in. Ze kunnen autonoom maatregelen nemen. Vele steden en gemeenten doen dat uiteraard al. Ze hebben extra beveiliging, geven opleidingen aan personeel, er worden plaatsverboden uitgevaardigd enzovoort. Aangezien wij als Vlaamse overheid onbevoegd zijn in deze materie, kunt u als minister de lokale besturen uiteraard niet dwingen om een aantal maatregelen te nemen, maar u kunt en, bovenal, moet ze wel ondersteunen in het kader van een degelijk agressiebeleid.

Ongeveer anderhalf jaar geleden hebt u iets beloofd, minister, op 4 februari 2020 in deze commissie, namelijk dat u de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSg) zou vragen om goede praktijken omtrent de aanpak van agressie tegen het personeel van de lokale besturen te bundelen en die binnen de lokale besturen ook te verspreiden. Daarnaast beloofde u ook dat er een model van een agressieprotocol uitgewerkt zou worden, alsook een kader waarbinnen lokale personeelsleden geholpen kunnen worden om hen te begeleiden en te ondersteunen, en om dat ook ter beschikking te stellen van alle lokale besturen. Tijdens diezelfde commissievergadering gaf u ook aan dat u niet over de nodige cijfers beschikte.

Hierover had ik twee vragen ingediend.

Mijn eerste vraag betrof de stand van zaken bij deze projecten. Hebt u al zicht op een concrete publicatiedatum voor deze goede praktijken en het model van agressieprotocol? Welke partners zijn betrokken bij de opstelling van dit model?

Mijn tweede vraag ging eigenlijk over het cijfermateriaal, maar u hebt ondertussen ook al een schriftelijke vraag van mij beantwoord, waarin u hebt gezegd dat u niet over cijfers beschikt. Op die manier vervalt deze vraag wel een beetje.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, eerst en vooral wil ik u bedanken voor deze vraag. Ik zal u ook duidelijk zeggen waarom ik u in het bijzonder wil bedanken. Meestal bedank ik iedereen voor zijn vragen, maar u ga ik in het bijzonder bedanken.

Laat mij beginnen met te zeggen dat ik elk geval van agressie dat plaatsvindt – we hebben dat dit jaar gezien in Schaarbeek, Hasselt en Genk, om maar enkele

voorbeelden aan te halen – ten stelligste veroordeel. Dat is onaanvaardbaar, elke vorm van verbale en fysieke agressie, inzonderheid ook tegen ambtenaren.

Op 4 februari 2020 heb ik daarover ook al heel duidelijk een standpunt ingenomen. Ik wil dat opnieuw herhalen, dat ik vind dat het enige antwoord tegen elke vorm van verbale en fysieke agressie nultolerantie is. En daar moet ook politieel en repressief tegen opgetreden worden. Dat is voor mij absoluut duidelijk. Tegelijkertijd hoop ik en verwacht ik ook van besturen dat ze de nodige preventieve maatregelen nemen om hun personeelsleden de nodige bescherming te geven.

Waarvoor ik u in het bijzonder wil danken ... want ik heb hier een antwoord dat ik zou kunnen voorlezen en dan doe ik alsof alles in orde is, maar dit is blijven liggen. En ik wil daarvoor ook mijn verontschuldiging aanbieden namens mezelf, want ik ben daar de politiek verantwoordelijke voor. Ik heb me ertoe geëngageerd om dat vast te nemen en daaraan te werken, maar dat is tussen twee dingen gevallen. Hier staat dat de gesprekken volop bezig zijn enzovoort, maar dat is naar aanleiding van uw vraag. Ik wil u dus ook bedanken en ik wil me er ook uitdrukkelijk toe engageren – iedereen hoort dat nu, op de plaats waar ze dat moeten horen – dat tegen het einde van het jaar zowel de goede praktijken als het model en het ondersteunend kader gepubliceerd zullen zijn op de website van de VVSG en het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Dus: tegen het einde van het jaar zal dat allemaal gepubliceerd zijn.

Op die manier kan het ondersteuningsmateriaal dienen ter inspiratie voor lokale besturen die ermee aan de slag kunnen. Het behoort nog steeds tot de lokale autonomie op welke manier een lokaal bestuur deze problematiek wil aanpakken. Een antiagressiebeleid moet worden uitgewerkt rekening houdende met de eigen mogelijkheden en behoeften. Trouwens, er moet ook een eigen engagement achter zitten, want anders is dat maar papier. Maar ik zal ervoor zorgen dat dat uitgewerkt is. En we zullen daar ook de dertien centrumsteden bij betrekken, omdat zij meer met deze problematiek geconfronteerd worden en dus ook voortrekker kunnen zijn in deze zaak. Wat we wel al snel kunnen doen hebben, is natuurlijk het agressieprotocol van de stad Mechelen – die zo'n protocol heeft – op de ABB-website plaatsen. Besturen kunnen daar ook al inspiratie uit halen.

Bijkomend wens ik ook de omzendbrief COL 03/2008 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep onder de aandacht te brengen. Deze omzendbrief regelt de problematiek van gepleegde gewelddaden ten aanzien van personen die bekleed zijn met een openbaar ambt of mandaat of die een taak van openbare dienst of algemeen belang waarnemen en in contact komen met het publiek. De inhoud van deze omzendbrief wordt autonoom opgesteld door het College van procureurs-generaal. De omzendbrief omschrijft wat ernstige feiten zijn en bevat richtlijnen voor de politie en het Openbaar Ministerie over hoe ze daarmee moeten omgaan. In 2021 werd deze omzendbrief geëvalueerd, en toen heeft het College van procureurs-generaal geoordeeld dat de richtlijnen een snelle, passende en op maat gerichte aanpak door de politiediensten en parketten garanderen. Het politieel, repressieve luik is daarmee, denk ik, dus wel afgedekt.

Belangrijk is ook te vermelden dat het College van procureurs-generaal vorig jaar aan het kabinet van Justitie liet weten dat ze steeds bereid zijn om koepelorganisaties te ontvangen, mocht er nood zijn aan aanpassing van de omzendbrief.

Ik hoop dat ik daarmee een juist, maar ook een eerlijk antwoord heb gegeven op uw vraag.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik schrik wat. We zijn het niet gewend zulke eerlijke antwoorden te krijgen. *(Gelach)*

Niet van u, hoor, minister, in zijn algemeenheid. Er wordt dikwijls eens gezwommen in de politiek met antwoorden als 'we zijn ermee bezig' en 'we gaan eraan werken' enzovoort, dus ik vind het heel fijn. Enfin, ik vind het niet fijn om te horen, maar u begrijpt wat ik zeg.

Het is fijn omdat u zegt dat u het onmiddellijk aan een nieuwe deadline koppelt. Dat betekent dat ik in januari in mijn agenda kan schrijven en controleren of dat ook gebeurd is, ja dan neen. Dat betekent ook dat iemand dat op uw kabinet of elders bovenaan de stapel op zijn bureau moet leggen.

Het is uiteraard een heel belangrijk thema. Ik denk dat we inderdaad elke vorm van agressie tegen een lokaal personeelslid moeten tegengaan. Nultolerantie is, denk ik, het enige juiste woord in dezen.

Gewoon bijkomend, als u dit opneemt: de verruwing van de maatschappij is zelfs binnen de politiek een gegeven dat we meer en meer zien, ook fysiek geweld binnen de politiek. In die zin stel ik de vraag of dat misschien ook meegenomen kan worden. Politiek personeel wordt vaak een keer vergeten. Ik denk dat dat in het kader van uw opdracht of van die oefening ook meegenomen kan worden.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, collega Warnez, voor uw ootmoedigheid. We gaan u dat natuurlijk geen twee keer gunnen. Dat zal nu in januari in orde zijn, op mijn kabinet zal dat zeer actief opgevolgd worden. En we gaan ook in op uw suggestie – wat trouwens een goede suggestie is – om ook het lokale politieke personeel – want daar hebt u het over – mee te nemen in heel het kader dat we gaan bekendmaken. Nogmaals bedankt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologie van lokale besturen bij vastgoedprojecten – 328 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de deontologische code van de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen – 358 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de door audits vastgestelde onregelmatigheden bij lokale besturen – 395 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Tom Ongena

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, de afgelopen weken lekten de audits – of beter gezegd: informatie uit de audits – uit van de Vlaamse overheid over Staden, Moorslede en Sint-Truiden. In de drie dossiers stelde Audit Vlaanderen volgens de berichtgeving vast dat de burgemeesters zich in een staat van belangenvermenging bevonden bij het kopen en/of verkopen van gronden in hun eigen gemeente.

Uiteraard moet het parket nog uitmaken of er echt strafbare feiten zijn gepleegd, maar Audit Vlaanderen zegt dat niet zomaar, en u plaatste, zo heb ik ook nog gelezen, de gemeente Staden, op basis van de audit, onder versterkt toezicht van de gouverneur. Het gaat ook niet over alleenstaande gevallen. Er zijn nog gevallen geweest, het afgelopen jaar. Vastgoed en grond is al langer de zwakke plek van lokale besturen. En dat is natuurlijk tegelijkertijd ook pijnlijk, want het gaat om enkele gevallen die nu onder de aandacht komen, maar op heel veel plaatsen zijn er natuurlijk veel hardwerkende raadsleden, schepenen en burgemeesters die het beste voorhebben, en daar zeer consciëntieus mee omgaan, en die de deontologie zo hoog mogelijk in het vaandel dragen. En zij worden nu wel mee in een slecht daglicht gesteld.

Experten, zoals professor Bestuurskunde Filip De Rynck van de Universiteit Gent, maar evengoed professor Ruimtelijke Ordening Tom Coppens, reageren dat de wetgeving het best wordt verscherpt. Ze vragen om de grijze zones aan te pakken en dringen aan op meer transparantie in de gemeenteraad en tal van adviesraden. Hoe meer ogen iets zien, hoe minder kans op belangenvermenging, is het idee.

Afgelopen week bleek nog dat de cijfers van het aantal klachten aan het stijgen zijn, dat Audit Vlaanderen meer en meer werk heeft. U verwees zelf naar de stijgende trend, ook voor dit jaar.

Vandaar volgende vragen. Bij gebrek aan inzicht in de forensische audit, had ik graag een zicht gekregen op hoe groot het probleem is. In hoeveel audits heeft Audit Vlaanderen vastgesteld dat er belangenvermenging is op het vlak van gronden kopen en verkopen, en in het ruimtelijk beleid in de gemeente? Hoeveel zaken zijn er op dit moment aan het lopen? Maar, los van de cijfers: hoe staat u ten overstaan van die vragen van experts om de wetgeving te verscherpen, de grijze zones aan te pakken en in te zetten op meer transparantie?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, de artikelen 39 en 55 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur regelen dat een deontologische code moet worden opgesteld voor lokale mandatarissen. Het decreet geeft de lokale besturen een zeer grote autonomie om dat zelf in te vullen. Vlaanderen heeft een kader en de lokale besturen vullen dit zelf in.

Ikzelf juich die autonomie enorm toe. Ik herinner me dat zelfs vanuit de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) voorstellen dienaangaande zijn geponeerd. Maar het feit dat die autonomie volledig lokaal lag, maakte ook dat men niet zomaar een document binnenkreeg dat nageleefd moest worden, maar dat daar – zo is dat bij mij in de gemeente toch gebeurd – ook intens over gedebatteerd is. Er werd van gedachten gewisseld, zodanig dat men echt wel ‘doordrenkt is van’.

Desalniettemin moet men vaststellen dat de lijn tussen wat mag of kan en wat niet mag of kan niet altijd even helder is. Op basis van enkele recente voorbeelden van schendingen of mogelijke schendingen afgelopen maanden, lijkt de discussie rond de deontologie weer helemaal terug. Ik citeer dan professor Lokale Politiek Herwig Reynaert. Hij stelt dat de deontologische code helder genoeg is om de waan van belangenvermenging tegen te gaan.

Nochtans, de auditrapporten van de recente cases rond de schending van deontologie, zijn enerzijds niet beschikbaar, noch op de website van Audit Vlaanderen, noch als je ze opvraagt, omdat dat zich natuurlijk in een zekere privésfeer situeert. Sta me toe hier ook wel te zeggen dat ik het betreurt dat processen gemaakt worden op basis van wat in auditverslagen staat, die niet openbaar zijn, maar die wel in de media in hun volheid geciteerd en geparafraseerd worden.

Desalniettemin, minister, wens ik u de volgende vragen te stellen. Volgens mij ligt er een dunne lijn tussen wat kan en niet kan. Moet een burgemeester – en je zult zeggen: wat vraagt hij nu – of schepen geen schrik hebben om een grond te kopen in zijn eigen gemeente? Moet hij schrik hebben om op een of andere manier vastgoed te verkopen in zijn eigen gemeente, laat staan zijn eigen patrimonium? Waar liggen daar ergens de grenzen? Nogmaals, ik wil geen uitspraken doen over onderzoeken die dienaangaande gepleegd worden. Ik kan daar ook geen uitspraken over doen, want ik ken de inhoud daar niet van. Maar wat kan een lokaal mandataris wel, wat kan hij niet?

Hoe kijkt u, minister, naar de hele discussie rond deontologie? Staat u nog steeds achter de manier waarop de lokale besturen hun deontologie opstellen, met name die grote autonomie? Is de deontologische code in de meeste gemeenten helder genoeg? Hebben wij daar eigenlijk een zicht op, een overzicht van? Hebben alle gemeenten een deontologische code? Zijn daar grote verschillen? Het is misschien heel moeilijk om daar zo op te antwoorden.

Wat zijn de verschillende stappen die doorlopen worden als de deontologische code wordt geschonden? Ik neem aan dat dat vooreerst een debat is in de gemeenteraad zelf. Ik heb zelf ooit iets voorgehad, dacht ik, waar men meer informatie over ging opvragen. Dat was meer in een sfeer waarin men zich als ombudsman opstelde, of tussenkomt voor iemand bij de administratie, en dat is bij ons dan het onderwerp geweest van een discussie binnen de gemeenteraad. Maar wanneer het andere proporties aanneemt, op welke manier gaan we daar dan mee om?

En dan ten slotte: het is zoals gezegd niet eenvoudig om – en we zijn een commissie die zich buigt over het Binnenlands Bestuur en de kwaliteit ervan – een debat aan te gaan over rapporten van Audit Vlaanderen die we niet kunnen inkijken. Is er een mogelijkheid om deze rapporten vertrouwelijk in te kijken? Ik denk aan het reglement van het parlement, artikel 104, maar ik dacht ook dat daar de goedkeuring van de bevoegde minister voor nodig was. Indien dat niet zo is, kunt u me tegenspreken. Ik zou eigenlijk met gelijke wapens een debat willen aangaan. Indien wij inzage hebben, moeten we dat natuurlijk vertrouwelijk behandelen. Ik ken artikel 104 zeer goed. Maar dan kan ik – en niet alleen ik – op een andere manier naar de zaken kijken dan op basis van wat we nu weten.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Collega's, mijn vraag ligt in het verlengde van de vorige vragen, van de collega's Aerts en Van Dijk.

Audit Vlaanderen deed de afgelopen maanden onderzoek naar belangenvermenging van verschillende burgemeesters, maar ook van schepenen in lokale bouw-dossiers. Zo stelde ze onder meer onregelmatigheden vast bij de burgemeesters van Staden en Moorslede. De burgemeester van Moorslede zou op twee jaar tijd 200.000 euro meerwaarde hebben gecreëerd – ik zeg wel bewust: zou – op een stuk landbouwgrond. De Krant van West-Vlaanderen berichtte dat u, minister, de gemeenten Moorslede en Staden nu onder verscherpt toezicht hebt geplaatst.

Ook over de burgemeester van Meulebeke zou Audit Vlaanderen een vernietigend rapport hebben uitgebracht. Het rapport heeft het over fouten bij het gunnen van overheidsopdrachten en onrechtmatige handelingen van het gemeentebestuur, waarbij de burgemeester zich schuldig zou hebben gemaakt aan belangenvermenging. Ondertussen loopt er ook een gerechtelijk onderzoek hierover.

In Sint-Truiden werden dan weer op korte tijd twee burgemeesters op de vingers getikt nadat ze het niet zo nauw hadden genomen met de regels. Zo werd de voormalige burgemeester zes maanden geschorst omdat ze verschillende mensen in haar omgeving voorrang had gegeven bij de COVID-19-vaccinatiecampagne.

Ondertussen is ook haar opvolger in opspraak gekomen, omdat hij volgens Audit Vlaanderen misbruik zou hebben gemaakt van zijn voorkennis als schepen en als lid van het autonoom gemeentebedrijf.

Daarnaast zijn er ook verschillende voorbeelden van burgemeesters en schepenen die hun ambt combineren met de job van projectontwikkelaar. Dat is op zich niet verboden, voor alle duidelijkheid, maar je kunt je wel de vraag stellen of dan steeds onpartijdig wordt beslist over bepaalde bouwdoSSIers. Pano wijdde hier trouwens een tijdje geleden nog een reportage aan.

Vlaanderen telt heel wat lokale mandatarissen. Het is dan ook jammer dat er gevallen van misbruik naar boven komen, of dat er mensen zijn die de grenzen van het toelaatbare opzoeken. Ik wil ook zeker de nadruk leggen, collega's, op het feit dat het overgrote deel van de mandatarissen deontologie wel heel hoog in het vaandel draagt, het een warm hart toedraagt, en zich daar ook naar plooit en werkt.

Het is zeker goed dat Audit Vlaanderen bepaalde feiten, als ze zich voordoen, vaststelt en onder de aandacht brengt. We stellen ook vast, als dat gebeurt door Audit Vlaanderen, dat daar niet altijd een gepast gevolg aan wordt gegeven door de betrokkenen zelf. Soms worden zelfs journalisten die de wantoestanden naar buiten brengen, aangevallen, en leggen de betrokkenen de conclusies van de audit naast zich neer. Op die manier kan het voor de burgers lijken alsof hun burgemeester en schepenen boven de wet staan.

Vandaar ook een aantal vragen, minister. Bent u van mening dat onregelmatigheden die Audit Vlaanderen vaststelt, voldoende worden opgevolgd door de betrokken mandatarissen, en eventueel de betrokken besturen? Wordt er wel voldoende adequaat gereageerd door de mandatarissen nadat Audit Vlaanderen onregelmatigheden vaststelt? Tweede vraag: wat houdt het 'verscherpt toezicht' concreet in, en hoe wordt dit in de praktijk toegepast? Bent u van oordeel dat dit het verhoopte resultaat oplevert of zal opleveren?

En drie: bent u van oordeel dat er momenteel voldoende bestuurlijke instrumenten voorhanden zijn om, in geval van negatieve auditrapporten, op mistoestanden te reageren? Biedt de huidige regelgeving en het instrument van de deontologische code, die behoort tot de autonomie van de lokale besturen, voldoende garantie om misbruiken te voorkomen? Of hebt u plannen om de mogelijkheden aan te scherpen? Zo circuleert onder andere het idee om bepaalde decumulregels aan te scherpen. Hoe staat u daartegenover?

De voorzitter: Dat waren heel wat vragen.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor de vragen, collega's. Ik ga proberen om ze gestructureerd te beantwoorden, te beginnen met de afgeronde en lopende audits over belangenvermenging, van collega Aerts.

Collega Aerts, u vraagt naar het aantal audits waarin Audit Vlaanderen belangenvermenging vaststelde op het gebied van ruimtelijk beleid en het kopen of verkopen van gronden door burgemeesters of schepenen. Sinds 2018 heeft Audit Vlaanderen twaalf forensische audits uitgevoerd, die minstens deels betrekking hadden op mogelijke belangenvermenging in hoofde van de lokale politieke mandatarissen op het vlak van ruimtelijk beleid. In de grote meerderheid van onze lokale besturen zijn er dus geen problemen hieromtrent gesignaleerd.

U stelt tevens de vraag naar het aantal lopende zaken bij Audit Vlaanderen over dit type van belangenvermenging. Wel, op dit moment zijn er twee forensische audits lopende die betrekking hebben op dit onderwerp.

U stelt ook de vraag naar het verscherpen van de wetgeving om grijze zones aan te pakken en meer in te zetten op transparantie. Die vraag hangt samen met de vraag van collega Van Dijck, die aangeeft dat er soms een dunne lijn kan zijn tussen wat kan en wat niet kan.

Het vermijden van belangenvermenging is uiteraard essentieel in het proces van de democratische besluitvorming. Om te beginnen moeten we dan ook van iedereen verwachten dat hij of zij deontologisch correct handelt, in welke situatie of omstandigheden dan ook.

Het decreet over het lokaal bestuur bevat daarnaast ook algemene regels rond belangenvermenging. Zo mogen raadsleden niet deelnemen aan de bespreking en stemming over een aangelegenheid als ze daar een rechtstreeks belang bij hebben. Naast de regels rond het niet-deelnemen aan de beraadslaging en stemming bevat het decreet ook specifieke verbodsregels. Zo is het verboden voor raadsleden om rechtstreeks of onrechtstreeks een overeenkomst te sluiten met de gemeente. Onder het onrechtstreeks sluiten van een overeenkomst valt het sluiten van een overeenkomst via een tussenpersoon, bijvoorbeeld een echtgenoot, ouder of kind. Het decreet verbiedt dus dat een politiek mandataris een gemeentelijke bouwgrond aankoopt of aan de gemeente een grond verkoopt. Verder mag een politiek mandataris, op welk niveau dan ook, informatie die hij vanuit zijn politiek mandaat ontvangt, niet misbruiken.

Als er zich toch een probleem zou voordoen bij een bepaald besluit, dan kan dit besluit worden aangevochten bij de toezichthoudende overheid. Die kan de beslissing dan beoordelen en nagaan of er al dan niet sprake is van belangenvermenging. Als er sprake is van belangenvermenging, kan het bestreden besluit worden vernietigd. Ook de Raad van State kan de betwiste beslissing ten gronde onderzoeken. Het niet-naleven van de regels over belangenvermenging kan ook leiden tot schadeloosstellingen tegen lokale besturen, alsook tot strafrechtelijke vervolging op basis van artikel 245 van het strafwetboek.

Tot slot werk ik ook aan de versterking van Audit Vlaanderen zelf. Ik leg op korte termijn een dossier voor aan de Vlaamse Regering waarbij ik de toelating geef aan Audit Vlaanderen om 2 extra personeelsleden aan te werven specifiek voor forensische audits. Dit is een capaciteitsversterking van meer dan 20 procent ten opzichte van de huidige 8,9 voltijdsequivalenten (vte's) die worden ingezet op forensische audits.

Ik ben ook van oordeel dat er duidelijke decretale regels zijn die bepalen welke handelingen niet geoorloofd zijn en dat er vanuit het Vlaamse beleid voldoende inspanningen worden gedaan om die te doen naleven. Dat staat natuurlijk niet in de weg dat we actief blijven inzetten op het voorkomen van mogelijke belangenvermenging. Zo heeft Audit Vlaanderen in een thema-audit over omgevingsvergunningen een aantal verbeteracties opgenomen rond het vermijden van mogelijke belangenconflicten. Dat is een handige tool voor lokale besturen.

Ik kom tot de vragen over de deontologische code en deontologische commissie. Met betrekking tot de vragen van collega's Van Dijck en De Loor: uiteraard is de deontologie van mandatarissen en de beoordeling daarvan een zeer belangrijk onderdeel in deze discussie. De deontologische code van de raad bevat de deontologische bepalingen of regels die de mandatarissen moeten naleven. De deontologische code van het college van burgemeester en schepenen bepaalt minstens de bepalingen van de code die zijn vastgesteld door de raad. Het college kan dus bijkomende en strengere bepalingen omtrent deontologie aannemen.

Momenteel verplicht het decreet Lokale Besturen enkel de aanname van een deontologische code zelf. Het komt dus aan de autonomie van de gemeenten toe om hier invulling aan te geven. Zij kunnen daarvoor inspiratie halen uit het model van de VVSG, wat een groot aantal besturen ook effectief doet. Verder kan er advies gevraagd

worden aan de reflectiekamer integriteit van de VVSG, die werd opgericht om lokale besturen te begeleiden in dossiers die raken aan de deontologie van mandatarissen.

Wat betreft de vraag naar de stappen die ondernomen moeten worden wanneer de deontologische code mogelijk geschonden is: dit wordt bepaald in de code zelf en wordt bijgevolg volledig lokaal ingevuld. In ongeveer een op de drie gemeenten in Vlaanderen bestaan er al wel zogenaamde deontologische commissies of deontologische bureaus. Het komt in die gevallen toe aan de deontologische commissie om na een klacht of melding een onderzoek te doen. De deontologische commissie kan na afloop van het onderzoek ofwel zelf een berisping uitspreken ofwel aan de gemeenteraad een voorstel van uitspraak doen.

Ik ben uiteraard de grootste voorvechter van lokale autonomie, maar in dezen ben ik er toch voorstander van om decretaal in te schrijven dat elke gemeente verplicht een deontologische commissie of een deontologisch bureau moet oprichten. Het is volgens mij zeer nuttig om een specifiek orgaan te hebben dat toeziet op de deontologische regels en ter zake uitspraken kan doen. Een deontologische commissie helpt om sneller in actie te komen bij concrete gevallen, maar voorkomt ook eenvoudigweg veel meer gevallen van fraude. Dat is de beste garantie dat in de werking van het lokale bestuur een automatische deontologische reflex wordt ingebouwd. In deze organen kunnen ook experts, zijnde niet-raadsleden zetelen, zoals reeds het geval is in een aantal gemeenten, bijvoorbeeld in Oosterzele en Nijlen. Dit kan de beoordeling ten goede komen en het advies extra onderbouwen. Ik engageer mij dan ook om hieromtrent een decretaal initiatief te initiëren.

Wat betreft het auditverslag, vraagt u, collega Van Dijck, naar de mogelijkheid om de rapporten vertrouwelijk te kunnen inkijken conform artikel 104 van het Reglement van het Vlaams Parlement.

Ik ben heel terughoudend op dat vlak, omdat forensische audits in de eerste plaats een instrument voor de lokale overheden zijn en de gemeenteraden versterken in hun toezichtrol. Door dat vrij te geven aan de Vlaams Parlementsleden kan dat leiden tot een debat in het Vlaams Parlement. Dat is volgens mij niet het juiste forum om een concrete audit die betrekking heeft op een lokaal bestuur te behandelen. Bovendien kunnen er in forensische audits feiten staan die mogelijk bekeken worden in het kader van lopende gerechtelijk onderzoeken.

Het parlement is autonoom en ik kan dat ter zake geen richtlijnen geven. Indien men toch zou kiezen voor een vermenging van rollen – al stel ik dat misschien wat te scherp –, waarbij een audit over een lokaal bestuur in het Vlaams Parlement voorwerp van debat zou worden, dan stel ik voor om eerst advies in te winnen bij het onafhankelijke auditcomité van Audit Vlaanderen en bij de juridische dienst van dit parlement. Persoonlijk vind ik dat een slechte evolutie. Het Vlaams Parlement gaat praten over een lokale casus, waar de lokale autonomie ten volle moet spelen en ook de lokale verantwoordelijkheid ten volle moet worden genomen. Ik ben daarover heel terughoudend. Je weet waar je begint, maar niet waar je eindigt. Nogmaals, dat is mijn advies als minister, maar ik moet me schikken naar de beslissing van het parlement.

De opvolging na de audit is een vraag van collega De Loor. Collega, u stelt vragen over het adequaat reageren door mandatarissen nadat Audit Vlaanderen onregelmatigheden vaststelt. De forensische audit wordt aan de raadsleden bezorgd. Die audit en de bevindingen van Audit Vlaanderen worden op de raad besproken. Het komt toe aan de gemeentelijke autonomie om vervolgens te beslissen over de manier waarop die audit opgevolgd wordt. De gemeenteraad kan bijvoorbeeld altijd navragen in welke mate vaststellingen en aanbevelingen die zijn opgenomen in een forensisch rapport, worden gerealiseerd door het bestuur. Audit Vlaanderen heeft voor de lokale besturen wel een handreiking uitgewerkt over forensische

audits. Die kan de betrokkene en het lokaal bestuur helpen bij het nemen van maatregelen in functie van concrete situaties.

Verder moet de algemeen directeur van een lokaal bestuur minstens één keer per jaar een stand van zaken te geven met betrekking tot het systeem voor organisatiebeheersing. Dat is voor de raadsleden een uitgelezen kans om in te gaan op de uitgevoerde audits en na te gaan in welke mate de aanbevelingen vanuit die audits al geheel of gedeeltelijk werden gerealiseerd.

Audit Vlaanderen volgt bovendien zelf ook periodiek de realisatie van de aanbevelingen op en maakt op regelmatige basis een inschatting van het systeem voor organisatiebeheersing.

Als Audit Vlaanderen mogelijke strafrechtelijke overtredingen vaststelt, wordt er altijd een kopie van het rapport bezorgd aan de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie. Dat is de federale politiedienst die verdere stappen kan zetten bij het parket. Het bestuur kan zich ook burgerlijk partij stellen.

In het geval er een tucht- en/of strafrechtelijke procedure wordt opgestart naar aanleiding van een forensisch rapport, volgt Audit Vlaanderen jaarlijks de stand van zaken van die procedures op.

Als een bestuur onder verscherpt toezicht wordt geplaatst, worden de beslissingen van het lokaal bestuur onder een vergrootglas gehouden. Dat is anders dan onder het gewone bestuurlijk toezicht, dat voornamelijk klachtgericht is. Er zal daarover altijd een overleg plaatsvinden tussen de toezichthoudende overheid en het betrokken bestuur. De toezichthoudende overheid kan dan ook concrete aandachtspunten meegeven aan het bestuur en dat verplichten daarover te rapporteren aan de toezichthoudende overheid. Mijn administratie ondersteunt mij en de gouverneurs, in de rol als toezichthoudende overheid, daarbij. Ze legt ook de standaard werkafspraken vast over het verloop van de procedure in het kader van de opvolging van de audits.

Er zijn volgens mij voldoende instrumenten, zowel formele als informele, om problemen of vraagstukken over belangenvermenging proactief of repressief aan te pakken. Ik zie dus geen noodzaak om de cumulregels verder aan te scherpen. Het uitgangspunt moet zijn dat er heel omzichtig wordt omgesprongen met het beperken van de mogelijkheden om een politiek mandaat op te nemen. Dat is een democratisch basisrecht. Hoe meer we dat aan banden leggen, des te meer we dat beperken. Er zijn al decretale regels over belangenvermenging en dat is een duidelijke regeling die op scherp staat en op verschillende manieren bestraft kan worden.

Bovendien heeft de lokale democratie sinds deze legislatuur ook het ultieme instrument in handen gekregen als het vertrouwen in een lid of in verschillende leden van het college van burgemeester en schepenen helemaal zoek is, namelijk de constructieve motie van wantrouwen.

De voorzitter: Het is een omvangrijk antwoord op heel wat vragen, maar misschien zijn er toch nog wat onduidelijkheden.

De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik dank u voor de toelichting, minister, en ik begrijp uw bezorgdheid over het bespreken van de casus in het Vlaams Parlement. Dat is meteen ook de reden waarom ik in mijn vraag om uitleg de gemeentes heb aangehaald, maar er niet inhoudelijk wilde op ingaan. Ik denk inderdaad dat zoiets hier niet hoort. Maar als u zegt dat er twaalf gemeenten door een forensische audit gevat zijn sinds 2018 en er twee dossiers lopende zijn, dan gaat het om veertien dossiers op vier jaar tijd, en is dat een signaal. Er zijn nog heel veel gemeenten

die het op een goede manier doen, maar die verwevenheid tussen vastgoed en het lokale bestuur en het ruimtelijke beleid is toch wel duidelijk een probleem. Ik begrijp de vraag van de collega om daarin inzicht te krijgen. Het is aan het Vlaams Parlement om daarover te oordelen. Maar als dat niet mogelijk is en als dat te veel naar casuïstiek zou gaan, is het dan mogelijk dat Audit Vlaanderen die veertien dossiers zou screenen en daaruit algemene beleidslijnen zou halen voor deze commissie, waar de parlementsleden op voort kunnen bouwen ? Dat zou een bijzonder goede aanleiding zijn om dat probleem – veertien dossiers op vier jaar mogen we een probleem noemen – verder aan te pakken en om ook uw decretale initiatief mee vorm te geven, mee te ondersteunen en mee na te denken over hoe we daar een krachtadiger instrument van kunnen maken.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik heb drie conclusies. Vooreerst blijf ik het heel moeilijk vinden om de balans van belangenvermenging, toch zeker waar men een zweem van belangenvermenging naar voren schuift, te objectiveren.

Ten tweede, wanneer u stelt dat het zeer gevaarlijk is om hier een debat te voeren dat lokaal moet worden gevoerd, onderschrijf ik dat. Dat is ook mijn conclusie. Toch stel ik die vraag om met een boze vinger te wijzen naar diegenen die zich niet aan afspraken houden, diegenen die dat debat voeren op een manier die ik niet geoorloofd vind en die ik betreur. Ik trek hier voor niemand partij, maar processen maken over anderen terwijl niemand het dossier ziet en kent, vind ik laag-bij-de-gronds, en ik klaag dat aan waar dat ook gebeurt. Ik stel dat dat in dezen gebeurt. Ik breng dat ook naar voren omdat ik ervan overtuigd ben dat de grootste groep van lokale bestuurders dat inderdaad met heel veel overtuiging en enthousiasme doen. Ze doen dat niet om de grote winsten. Het is een inspanning, zeker in kleine gemeenten, maar ook in de grote. Burgemeesters en schepenen doen dat toch maar. Als er regelmatig mensen op een of andere manier verdacht worden gemaakt, straalt dat af op de vele mandatarissen, en ik betreur dat.

Ten derde, mijnheer Aerts, u neemt me echt de woorden uit de mond en ik wil uw vraag ten volle mee onderschrijven om, wanneer we geen inzage hebben – waarbij ik me volledig neerleg, laat dat duidelijk zijn –, aan Audit Vlaanderen te vragen waar er problemen zijn, zonder de namen van gemeenten te noemen. Dan kunnen we daarover een debat voeren en daaruit een aantal conclusies trekken die inspirerend kunnen zijn, minister. Zoals u zegt, kan het nodig zijn om ter zake een decretaal initiatief te nemen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Ik haal er ook een aantal conclusies uit. Ten eerste zijn er sinds 2018 twaalf forensische audits afgelopen en zijn er twee nog lopende. Dat bevestigt wat we daarnet met de twee andere collega's gezegd hebben, namelijk dat het overgrote deel van de lokale besturen en de lokale mandatarissen wel binnen de lijntjes kleuren en zich houden aan de deontologie en die hoog in het vaandel dragen.

Ten tweede treed ik het gedane voorstel bij. Minister, ik deel uw mening dat het niet de bedoeling kan zijn dat de forensische audits en concrete dossiers naar het Vlaams Parlement worden gebracht om hier te behandelen, maar dat gevraagd wordt aan Audit Vlaanderen om daar de algemene lijnen uit te halen zodat we kunnen zien ... Het zal niet toevallig zijn, collega's en minister, dat er vaak problemen zijn in dossiers over ruimtelijke ordening. Het zou goed zijn mochten we kunnen voortwerken op basis van een aantal algemene problemen en algemene lijnen, om al dan niet de nodige decretale initiatieven te nemen.

Een volgende conclusie is dat het goed is dat de installatie van de deontologische commissie of het deontologische bureau decretaal zou worden verankerd. We kunnen natuurlijk niet alles vatten in regels en decreten, we zijn daar absoluut geen voorstander van. Maar als op basis van best practices blijkt dat dat een goede evolutie en een goed instrument zou zijn, lijkt me dat een goed idee.

Tot slot, minister, zou het goed zijn om Audit Vlaanderen te versterken met twee voltijdequivalenten voor de forensische audits. Ik heb in mijn thuisstad ook al gezegd dat het goed is dat Audit Vlaanderen gezien wordt als een partner en niet als een veroordelaar. De lokale besturen kunnen daar alleen maar sterker uit komen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord;

Brecht Warnez (cd&v): Ik dank de collega's voor de vraagstelling. Ik volg de minister in eerste instantie dat er al heel wat regels over belangenvermenging en over deontologie zijn. Op zich moeten die sterk genoeg zijn. Maar wat er achter de schermen of in de achterkamers gebeurt, gaan we daarmee niet tegenhouden. Het grote probleem voor mij, naast de misbruiken zelf, is dat deze casussen en de mediaberichtgeving een heel grote schaduw werpen op al het goede werk van heel veel integere burgemeesters, schepenen en raadsleden. Als we mensen willen engageren voor de politiek, dan is dat geen goede beurt geweest. Het zijn enkelingen die het schijnen te verpesten. Ik wil geen uitspraken over concrete dossiers doen, want we kunnen en mogen dat hier ook niet doen. Maar het moet duidelijk zijn dat wie zich misdraagt en wie sjoemelt, er gewoonweg uit moet, vanwege de principes van de rechtstaat, maar bovenal vanwege het goede werk dat al die burgemeesters en schepenen vandaag leveren. In dat kader hebt u belangrijke bevoegdheden, minister. Ten eerste is er het toezicht, en u verwees al naar het verscherpte toezicht. Ten tweede kunt u aan de Vlaamse Regering voorstellen om wie zich misdraagt en wie bewezen sjoemelt, te schorsen en af te zetten, uiteraard na een tuchtonderzoek.

In dat verband heb ik de volgende vragen. Wat betekent dat verscherpte toezicht? Welke handelingen moeten naar de gouverneur? Houdt dat in dat elk besluit door de gouverneur wordt gecontroleerd? Hoe worden de gouverneurs specifiek betrokken? Dat is voor mij nog niet helemaal duidelijk.

Verder is de zwaarste procedure alleen mogelijk in het geval van bewezen ernstige problemen. Op basis van welke criteria beslist u om al dan niet een tuchtonderzoek te starten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eerst en vooral wil ik de verschillende interveniënten bedanken. In onze commissie kunnen wij toch heel vaak over de grenzen van meerderheid en oppositie heen op een heel volwassen en genuanceerde manier discussiëren, ook over deze zaken.

De heer Aerts heeft een voorstel gedaan om Audit Vlaanderen uit te nodigen. Nogmaals: het parlement is baas van zijn eigen agenda. Jullie zijn de eerste macht, wij zijn dienaren van het parlement. Mijnheer Aerts, de oppositie wordt hier als een partner beschouwd. De heer De Loor kan daarvan getuigen. Het valt op dat de heer De Loor zich hier altijd rustig en op zijn gemak in welbevinden wentelt. Zelfs het Vlaams Belang is hier in de commissievergaderingen steeds milder aan het worden.

Voorzitter, het kan een interessante piste zijn om Audit Vlaanderen uit te nodigen rond die specifieke problematiek van ruimtelijke ordening en lokale besturen. Ze kunnen dan vertellen wat ze hebben vastgesteld op basis van veertien forensische audits, welke conclusies ze daaruit trekken, welke aanbevelingen ze doen. Dat is een eerste zaak.

Ten tweede: collega De Loor vertelde al en ik wil nog eens benadrukken dat Audit Vlaanderen door heel veel lokale besturen als een echte partner wordt gezien en niet als een boeman. En zo moet dat ook. Het werk van Audit Vlaanderen dient vooral om verbetertrajecten aan te kaarten. En als er dingen fout lopen, moet er natuurlijk een forensisch onderzoek komen en moeten er eventueel stappen worden gezet richting het parket. Maar veel van de audits die zij doen, leiden tot verbetertrajecten. En het bestuur heeft daar ook iets aan en kan daarmee aan de slag. Dat is een tweede belangrijk element. Het versterken en het verder uitbouwen van Audit Vlaanderen is een goede zaak.

Ten derde: ik geloof heel sterk in het installeren van zo'n deontologische commissie in elk lokaal bestuur. Het zal proactief heel veel helpen, het zal een soort van natuurlijke reflex creëren rond deontologie. En als er twijfel is, omdat niet elke casus zich onmiddellijk in de regel laat vatten, omdat we niet voor elke casus een regel moeten maken, dan is er die deontologische commissie, waarin ook oppositie, misschien externe experts en ook meerderheidspartijen aanwezig zijn. En dan kun je feedback krijgen en weet je dat wat je doet, wordt gedragen of dat er een probleem is en dat je moet opletten met wat je doet. Dat lijkt mij op zich een goede zaak.

Ten voorlaatste: het probleem van zij die in de fout gaan, is dat ze de reputatie van vele anderen besmeuren. Dat wil ik nog eens benadrukken. Heel veel lokale bestuurders doen dat met heel veel integriteit en engagement, ze doen dat heel correct. En zelfs als je iets doet met heel veel integriteit, kan het soms nog zijn dat je onbewust handelingen stelt waarvan Audit Vlaanderen zal zeggen dat je dat volgende keer anders moet doen. Maar dat is dan een andere context. Het overgrote deel van onze mandatarissen doet dat op een heel correcte manier. Maar de rotte appels moeten er uit. Daarmee ben ik het volkomen eens.

Hoe pakken we dat aan, mijnheer Warnez? De controle gebeurt door de gouverneur. De gouverneur is de sparringpartner. Die maakt casus per casus concrete afspraken met zijn lokaal bestuur. Dat lijkt mij de beste manier van werken. Daar is de rol van de gouverneur als hoge ambtenaar van de Vlaamse administratie heel belangrijk. Die heeft het gezag en de autoriteit om heel duidelijke werkafspraken te maken en die op te volgen. De administratie Binnenlands Bestuur ondersteunt hem daarbij. Dat is echt casuswerk.

Wanneer ga je over naar tucht? Ik hoed mij ervoor om daar heel algemene regels in te ontwikkelen. Als er daarin een gerechtelijke uitspraak is, is het natuurlijk glashelder. Maar voor de rest moeten we geval per geval bekijken hoe we daarin en daartegen moeten optreden. Vaak is dat in overleg met de gouverneur.

Ik kom tot het laatste punt dat ik wil aanhalen. U hebt dat ook, en terecht, gezegd: men is onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Zelfs indien in een forensische audit staat dat er indicaties kunnen zijn, zal het enkel en alleen de rechter zijn die uiteindelijk beslist of mensen al dan niet strafrechtelijke fouten hebben gemaakt. We moeten dan ook altijd met twee woorden spreken ten aanzien van iedereen die in beeld komt. Ik wil daar zelf ook niet tegen zondigen. Die scheiding der machten is heel belangrijk, het is een grondprincipe in onze democratische rechtstaat. Ik moet daar ook altijd omzichtig mee omspringen. Tuchtrecht is iets anders dan strafrecht. Maar u weet, zeker zij die burgemeester zijn, dat beide, tuchtrecht en strafrecht, op elkaar ingrijpen. Er is heel veel rechtspraak rond bij de Raad van State. Het is niet zo eenvoudig om die volledig van elkaar losgekoppeld te zien. Ze zijn innerlijk verweven. Wanneer je een bepaalde procedure opstart, moet je voorzichtig zijn dat je daarin geen fouten maakt.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Dank u wel, minister en collega's. Het boeiende van in een nieuwe commissie terecht te komen, is dat je de sfeer van die commissie kunt

opsnuiven, en die is in elke commissie toch duidelijk anders. Ik kijk ernaar uit om hier lid van te mogen zijn. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Op dit moment zit ik zo, ja, absoluut. *(Opmerkingen. Gelach)*

We moeten van mening kunnen verschillen, maar we moeten ook partijgrenzen kunnen overstijgen wanneer het nodig is. Je voelt hier heel duidelijk dat iedereen ervan overtuigd is dat de burgers erop moeten kunnen vertrouwen dat hun bestuurders voor het algemeen belang gaan en niet voor hun eigen persoonlijk belang. En eigenlijk kunnen ze dat ook in heel veel gevallen. Het zijn enkelingen die het imago besmeuren en er een loopje mee nemen. In die zin is het zeer goed dat Audit Vlaanderen wordt versterkt. Het is goed dat we de deontologische commissies versterken. Het Nijlense voorbeeld van het opnemen van de experts lijkt mij zeer boeiend, omdat je meer ogen toelaat, omdat meer ogen hetzelfde probleem kunnen bekijken, ook van mensen buiten de politiek. Dat kan het controlemechanisme alleen maar sterker maken.

Het is inderdaad een interessante piste om de algemene lijnen uit die verschillende forensische audits te halen. Ik ben heel blij dat er daarvoor veel gedragenheid is.

De voorzitter: De heer van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, dank u wel. Er zijn hier interessante zaken naar voren gebracht. We getuigen allemaal van respect voor de lokale bestuurders, toch zeker voor die heel velen die het goed doen. Er is ook respect voor Audit Vlaanderen, want dat is inderdaad een partner om een aantal zaken te detecteren.

Ik stel ook vast dat er bereidheid is om een aantal zaken aan te scherpen waar er zich problemen aandienen. Ook is er de boodschap dat wie echt fout is, moet worden aangepakt. Daarvoor zijn er dan de gerechtelijke kanalen.

Ik heb in ieder geval al teken gedaan om hierover verder in gesprek te gaan met Audit Vlaanderen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik dank u voor de bijkomende antwoorden.

Collega's, het is goed dat we hier vandaag die discussie hebben gevoerd met een aantal duidelijke lijnen, waarover we over de partijgrenzen heen inderdaad op dezelfde lijn zitten.

Ik wil nogmaals onderstrepen dat Audit Vlaanderen zeker als een partner moet worden gezien. Het is daarbij belangrijk dat de verschillende procedures en onderzoeken op tegenspraak gebeuren. Collega's, niet alles is te vatten in regels. Er is voor onze commissie dus nog wat werk aan de winkel.

Tot slot, collega Aerts: het is hier niet altijd rozengeur en maneschijn. Ik zou u dus zeker aanraden om waakzaam te blijven. *(Gelach)*

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over extra financiële ondersteuning van faciliteitengemeenten – 396 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Tom Ongena

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, minister, we hebben daarnet in andere vragen ook al gehoord dat de Vlaamse gemeenten worden geconfronteerd met heel wat stijgende kosten. We hebben daarnet de discussie gevoerd over het Gemeentefonds.

In het Vlaamse regeerakkoord wordt duidelijk de kaart getrokken van vrijwillige fusies voor die gemeenten die denken op die manier slagkrachtiger te zijn. Wij ondersteunen die gemeenten daar ook bij vanuit het Vlaamse beleid.

De grotere lokale besturen beschikken over meer middelen en bestuurskracht om een antwoord te bieden op deze stijgende kosten. Collega's, toch zijn er enkele gemeenten in Vlaanderen die dat misschien wel willen, maar niet kunnen, niet mogen omdat zij faciliteitengemeenten zijn, wat een federale materie is. Zij blijven verstoken van de mogelijkheid om te fuseren. Zij kunnen met andere woorden hun bestuurskracht en financiële slagkracht niet verhogen door een fusie. Het gaat om heel wat faciliteitengemeenten. Ik som ze even in alfabetische volgorde op: Bever, Drogenbos, Herstappe, Kraainem, Linkebeek, Mesen, Ronse, Sint-Genesius-Rode, Spiere-Helkijn, Voeren, Wemmel en Wezembeek-Oppem.

Minister, volgens de berichten die we in de pers konden lezen, zou de Vlaamse overheid aan de gemeente Spiere-Helkijn in 2023, 2024 en 2025 jaarlijks een subsidie van 351.000 euro toekennen om die problemen op te vangen. Ook de andere faciliteitengemeenten met weinig inwoners zouden een gelijkaardige ondersteuning van de Vlaamse overheid krijgen, omdat zij in de huidige stand van de regelgeving niet kunnen fuseren, waardoor ze ook deze extra financiële slag- en bestuurskracht niet kunnen realiseren. Collega's, ik zal de gemeenten even aanhalen om het duidelijk te maken. We denken hier aan Spiere-Helkijn, met 2.000 inwoners en 11 gemeenteraadsleden, Bever, met 2260 inwoners en 11 gemeenteraadsleden, Mesen, met 1000 inwoners en 7 gemeenteraadsleden en Herstappe, met 79 inwoners en 7 gemeenteraadsleden. Wie graag politiek carrière wil maken, moet verhuizen, want in bijna elk huisgezin is er een raadslid.

We kunnen daar wel eens mee lachen, maar eigenlijk vind ik dit niet meer van deze tijd. Die 79 mensen hebben recht op eenzelfde dienstverlening, eenzelfde ondersteuning enzovoort. Misschien kunnen we eens een werkbezoek organiseren vanuit onze commissie? De secretaris zal het noteren. Zo kunnen we zien hoe die gemeente het doet. Ik doe dat niet uit leedvermaak, maar wil graag weten hoe men dat daar aanpakt.

De burgemeester van Spiere-Helkijn verklaarde in de pers dat zij de extra financiële steun zullen gebruiken voor werkingsmiddelen en eventuele extra energiemaatregelen. Dat klinkt zeer vertrouwd in de oren.

Minister, het federale niveau bepaalt de grootte en dus de slagkracht van deze gemeenten. Laat het duidelijk zijn: ik ben niet voor de uitbreiding van faciliteiten naar andere gemeenten, mochten sommigen dat denken. Maar wij worden hier toch op een of andere manier belemmerd. En ik ondersteun u in die maatregel. Want daarnet hebben we gesproken over de Denderstreek en dergelijke. Ik ondersteun volledig dat Vlaanderen hier iets extra's wil doen. Maar aan de andere kant – mijn eerste en tweede vraag die ik aan u heb overgemaakt, gaan elkaars richting uit –,

als we hier gehypothekeerd zijn om maatregelen te nemen die door het federale niveau zijn bepaald, maar wel door Vlaanderen moeten worden betaald, acht u het dan niet nuttig, minister, om die rekening over te maken aan wie verantwoordelijk is voor het feit dat we die rekening moeten maken?

Klopt het dat de Vlaamse Regering de vier kleinste gemeenten met taalfaciliteiten, met name Spiere-Helkijn, Bever, Mese en Herstappe, gedurende de volgende drie jaar financieel zal ondersteunen omdat ze niet kunnen fuseren? Hoeveel bedraagt die financiële ondersteuning? Want ik heb verwezen naar de getallen die ik in de pers kon vinden, maar ik had van u graag de correcte cijfers gekregen.

Ten slotte: acht u het vanuit die bekommernis voor de slagkracht van alle Vlaamse gemeentebesturen ... Ik heb u daarstraks – misschien in uw wilde dromen – het cijfer honderd horen noemen. Ik schrok een beetje, maar als u aan honderd denkt, wat moet er dan met deze gemeenten? Die leggen al een serieuze hypotheek op die honderd, want je moet er hier al een stuk of twaalf in de kering tellen waarmee je niets mee kunt doen. Is het in ieder geval niet nuttig dat de Vlaamse overheid in dezen ook aan de Federale Regering de vraag stelt om die taalfaciliteiten af te schaffen? Want laten we eerlijk zijn – ik keer terug naar het kleinste dorpje, Herstappe, met 79 inwoners: als er daar taalfaciliteiten zijn, dan is dat maximum voor 79 personen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Meneer Van Dijck, ik dank u voor uw vraag.

Een paar maanden geleden ben ik met mijn zoon naar Verdun gegaan. Daar zijn er dorpjes met een burgemeester maar nul inwoners. Die dorpen zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig vernietigd. Het is een erefunctie die men aan de mensen geeft, omdat men die dorpen in de geschiedenis wil laten voortleven. Die dorpen bestaan nog altijd en zijn erkend als onafhankelijke gemeenten. Ze hebben geen inwoners, maar wel een burgemeester. Het kan dus nog erger.

Kris Van Dijck (N-VA): Zijn er ook faciliteiten?

Minister Bart Somers: Ik heb daar toch bordjes in verschillende talen zien staan bij de restanten van de woningen.

Wat u zegt, klopt. De regering heeft inderdaad beslist om vier gemeenten – u hebt ze opgesomd – in 2023, 2024 en 2025 een bijkomende subsidie toe te kennen. Het gaat om een algemene werkingssubsidie die voorwaardenvrij is. Dat bleek voor ons de meest effectieve methode te zijn om de gemeenten die niet rond geraken, te ondersteunen. Voor Bever gaat het over een bedrag van 372.425 euro, voor Herstappe om 44.556 euro, voor Mese om 231.585 euro en voor Spiere-Helkijn om 351.434 euro.

U vraagt naar de redenen. Het zijn zeer kleine gemeenten, met minder dan 2500 inwoners. Zoals u terecht zegt, zijn zulke gemeenten een anomalie in het Vlaamse bestuurlijke landschap. Bovendien kunnen ze niet fusioneren. Ze zijn het slachtoffer van de inflatie. Vaak hebben ze al heel hoge belastingtarieven. Ze hebben dus geen enkele mogelijkheid om hun ontvangsten structureel te verhogen.

Daarnaast hebben ze bepaalde vaste en onvermijdelijke uitgaven die disproportioneel zwaar wegen. Ik denk bijvoorbeeld aan de uitgaven voor het democratisch functioneren van die besturen, in de vorm van de kosten verbonden aan het politiek personeel. Dat zijn decretale minimumverplichtingen. Herstappe en Mese geven respectievelijk 33 en 9 procent van hun volledige budget aan hun politiek personeel. Gemiddeld is dat in Vlaanderen minder dan 1 procent. Er is dus een gemeente die gemiddeld 33 procent van haar budget aan haar werking moet geven, en daarna begint het pas. Dat is ongelooflijk.

Bovendien hebben ze dan nog eens dat bijzondere taalstatuut, met bijkomende administratieve verplichtingen en vertalingskosten. Toevallig ken ik een van die burgemeesters persoonlijk. Mesen is echt een prachtige gemeente. Ik kijk even naar de West-Vlamingen. De heer Warnez kent Mesen wellicht ook. Mesen is prachtig gelegen. Maar die burgemeester kent dus werkelijk elke inwoner bij naam en voornaam. Dat is ook niet zo moeilijk. Hij heeft ook 70 procent van de stemmen als voorkeurstem. Zijn lijst had twee stemmen meer, en hij is nog altijd op zoek naar de twee mensen die op zijn lijst hebben gestemd, maar niet op hem. In een andere gemeente zijn het twee families die de zaak bepalen. Dat is dus een anomalie, het bestuurlijke Bokrijk van Vlaanderen. Maar zij doen dat met ongelooflijk veel enthousiasme. Ik heb daar heel veel respect voor. *(Opmerkingen van Ludwig Vandenhove. Gelach)*

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, u hebt daarnet in uw antwoord gezegd dat u heel eerlijk zou zijn. Ik zal nu ook eens heel eerlijk zijn. Ik werd in kennis gesteld van de brief die werd verstuurd nadat ik deze vraag had opgesteld. Want u zult denken dat er een brief was van de regering en dat ik nadien een vraag stelde. Nee, het is omgekeerd. Ik had de vraag klaar en ik zei tegen een van onze ministers dat ik die vraag zou stellen, waarop ik het antwoord kreeg: 'We hebben gisteren een brief opgesteld.'

Maar ik waardeer dat. We deden daarnet misschien wat minachtend over die kleine inwonersaantallen. Maar ik meen dat echt. Die mensen moeten roeien met de riemen die ze hebben. Ik ondersteun de ondersteuning. Ik vraag wel dat we daar op langere termijn paal en perk aan stellen. Mijn hart zegt aan alle faciliteiten, maar mijn verstand zegt dat de Vlaamse Rand rond Brussel een heel andere problematiek zal zijn. Maar die taalgrensgemeenten moeten we toch kunnen oplossen. Ik veronderstel dat we daarvoor wel gehoor zullen vinden aan Franstalige kant, want zij moeten toch met diezelfde problemen zitten. Ik weet niet in hoeverre daar fusies aan de orde zijn. Maar als die problemen zich bij ons voordoen, moeten die er aan de andere kant toch ook zijn.

Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik weet niet of u er nog iets aan zult toevoegen, minister, maar voor mij volstaat dit. Ik dank de regering voor het initiatief ter zake, dat zij én naar die gemeenten en naar de federale overheid heeft genomen.

De voorzitter: Minister Somers, wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Minister Bart Somers: Heel kort: ik zal bij mijn collega's van de N-VA aandringen op een iets meer betere informatiedoorstroming binnen de partij. En als ik daarbij op een of andere manier hulp kan bieden, ben ik daar altijd toe bereid. *(Gelach)*

Dat was een grapje.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Daar ga ik toch nog iets aan toevoegen, minister. Ik ga er dus van uit dat collega Ongena op de hoogte is van elke brief die van bij u wordt verstuurd. *(Gelach)*

Da's waar hé, Tom?

De voorzitter: Absoluut. We zullen elkaar nog kunnen helpen in dezen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de toegankelijkheid in steden
– 401 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, collega's, minister, ik heb in deze commissie al een aantal vragen gesteld over dit onderwerp, die eerder te maken hadden met Limburg en het agentschap Inter. Nu is mijn vraag wat algemener. Vorige week was er in de pers heel wat te doen over Daan. Ik ga niet doen wat een andere partij vaak doet: een voornaam noemen en dan een concrete situatie uitleggen. Maar die man heeft een voorstel gedaan waarvan ik vind dat het op bijval vanuit de politiek zou moeten kunnen rekenen.

In het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap staat duidelijk dat "personen met een handicap burgers zijn met rechten die volwaardig aan de samenleving moeten kunnen deelnemen. Toegankelijkheid is een essentiële voorwaarde om die volwaardige deelname te garanderen." Maar vandaag de dag is die toegankelijkheid nog steeds niet vanzelfsprekend. Daarvan zijn er genoeg voorbeelden. We hebben het debat hierover al gevoerd in deze commissie naar aanleiding van een rapport van Inter over de toegankelijkheid van openbare gebouwen en van het openbaar domein. Deze vraag om uitleg gaat eerder over private zaken.

Minister, anderhalve maand geleden heb ik u een schriftelijke vraag gesteld in verband met een goede partijgenoot van mij in Hasselt, Ivo Konings. Hij verzamelde toen een aantal handtekeningen om de problematiek aan te kaarten van de toegankelijkheid van horecazaken en van publiek toegankelijke zaken die voor iedereen toegankelijk zijn, behalve natuurlijk voor personen met een handicap. De heer Konings heeft trouwens ook gevraagd om eens ontvangen te worden door u. Ik hoop dat u dat niet vergeten bent.

Vooraf mensen in een rolstoel worden geconfronteerd met drempels en zijn dus vaak afhankelijk van anderen om zich in een stad te bewegen, zeker als ze bepaalde zaken of gebouwen willen betreden. Om de toegankelijkheid van gebouwen te verbeteren, wordt er door de betrokken persoon uit Gent geopperd om een soort toegankelijkheidscertificaat in te voeren, naar analogie van een energieprestatiecertificaat (EPC). Als dan een gebouw verkocht of verhuurd wordt, zou het aan de criteria van een dergelijk certificaat moeten voldoen. Dat zou mensen verplicht moeten laten nadenken over de toegankelijkheid van het gebouw.

Minister, ik vat samen. Ik denk dat we nog veel meer aan handhaving zouden moeten doen wat de publieke gebouwen en openbare ruimte betreft. Ik denk dat we ook bepaalde maatregelen moeten nemen tegenover private eigenaars om ervoor te zorgen dat personen met een handicap daar op een normale manier toegang hebben. Dan zouden we conform zijn aan het VN-verdrag.

Ik heb hierover de volgende vragen, minister.

Hoe evalueert u de situatie van mensen in een rolstoel of mensen die slecht ter been zijn in een stad? U zult ongetwijfeld al gemerkt hebben dat het voor hen vaak moeilijk is om zich overal autonoom te begeven. Laten we eerlijk zijn: we moeten geen wedstrijd tussen steden beginnen te organiseren, want elke stad kent dat probleem nog.

Wat zult u concreet doen om de toegankelijkheid van zoveel mogelijk gebouwen en horecazaken te verbeteren, vooral met nadruk op de horecazaken, de private zaken?

Hoe staat u tegenover het idee van Daan om een toegankelijkheidscertificaat in te voeren om zo de toegankelijkheid van gebouwen te verbeteren? Ik moet zeggen dat zoiets wel degelijk werkt, want we hebben destijds, na de zware brand in Vondelam, in Sint-Truiden ingevoerd dat er aan de buitenkant van gebouwen bordjes aangebracht moesten worden met daarop het volgens het reglement van de brandweer maximum aantal toegelaten personen. Dat heeft natuurlijk toch wel een ontrendend effect, al is het niet voldoende qua handhaving. Maar eigenlijk is het vergelijkbaar met wat hier voorgesteld wordt door de heer Daan Vander Steene.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Vandenhoeve. Eerst en vooral: we gaan de betrokken persoon, Daan, zeker ontvangen op ons kabinet. We hebben er al contacten mee. Het lijkt me evident dat dat belangrijk is, omdat het ook een belangrijke problematiek is. Ik ken die problematiek zelf ook, omdat wijlen mijn schoonvader jarenlang een rolstoelgebruiker was. Ik heb dus ook zelf kunnen ondervinden – want je ondervindt dat dan pas – dat er ook in mijn eigen stad zeker werk aan de winkel is. Daar hebt u gelijk in: in elke stad, in elk dorp en in elke gemeente is er werk aan de winkel op dat vlak. Daar moeten we niet flauw over doen.

Het is een terecht punt: toegankelijkheid is essentieel om te kunnen deelnemen aan de samenleving. Iedereen moet op een volwaardige en onafhankelijke wijze toegang hebben tot de openbare ruimte, openbaar vervoer, gebouwen, producten, diensten en informatie, zoals het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap ook voorschrijft.

Rolstoelgebruikers voelen zich vaak vergeten, omdat ze in Vlaanderen onvoldoende vooruitgang zien. Dat merk ik ook als ik gesprekken voer met mensen uit die doelgroep.

We hebben nog een lange weg af te leggen, maar we proberen dat ook te doen. U weet dat het hier om een horizontale bevoegdheid van mij gaat. Zo motiveren we alle beleidsdomeinen om hun eigen entiteit en sector toegankelijker te maken. Zo zijn er met Inter al kwaliteitslabels toegankelijke infrastructuur ontwikkeld voor Toerisme Vlaanderen voor logiezen en meeting-en congrescentra, voor Het Facilitair Bedrijf voor kantoorgebouwen en voor Sport voor sportinfrastructuur.

Ik som graag ook nog kort op wat we concreet doen vanuit ons beleid. Ten eerste financieren we Inter. Als expertisecentrum begeleiden zij lokale besturen, bedrijven en organisaties inzake toegankelijkheid en universal design. Ten tweede zet ik deze legislatuur ook een beloningsstelsel op voor eigenaars van cafés, restaurants en handelszaken die inspanningen hebben geleverd op het vlak van basistoegankelijkheid. Ten derde zetten we ook in op het structureel integreren van de principes van universal design in de ontwerpopleidingen. De studenten van vandaag zijn de ontwerpers van de openbare ruimte en van de gebouwen van morgen. Ten slotte wil ik ook het belang van de lokale besturen in dezen onderschrijven. 113 lokale besturen sloten al een convenant af met Inter – dat is niet niets. 31 lokale besturen werken aan het charter 'naar een toegankelijke gemeente'. Via het Plan Samenleven vragen nog eens 15 lokale besturen middelen aan om aan een actieplan toegankelijkheid te werken.

U vroeg ook hoe ik sta tegenover het idee van een toegankelijkheidscertificaat. Op basis van de evaluatie en analyse van de huidige toegankelijkheidsverordening werk ik momenteel samen met collega Demir aan een nieuwe regelgeving om de basistoegankelijkheid van nieuwe en te renoveren publiek toegankelijke gebouwen in Vlaanderen te verbeteren.

Een van de pistes die op tafel ligt, is inderdaad om, zoals bij de EPB-regelgeving (energieprestatie en binnenklimaat), te werken met geaccrediteerde verslaggevers

die de bouwheer begeleiden bij de toegankelijkheid tijdens de hele ontwerpfase. Deze verslaggevers rapporteren over de toegankelijkheidsstatus van het ontwerp via een toegankelijkheidsverslag dat onderdeel uitmaakt van de verplichte dossier-samenstelling bij de stedenbouwkundige vergunningsprocedure.

Zodra er een akkoord is tussen mij en minister van Omgeving Zuhal Demir, leggen we de conceptnota ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering. Nadien gaan we de regelgeving omzetten in de praktijk, in afstemming met alle betrokken actoren.

Ik hoop dat ik daarmee een antwoord heb gegeven op uw vragen, mijnheer Vandenhove.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik weet dat u zeker, ook via Inter, de nodige inspanningen doet om dit probleem zoveel mogelijk op te lossen. Maar ik blijf herhalen dat het vooral een kwestie van handhaving en opvolging zal zijn.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Wat is de timing voor die gezamenlijke nota met minister Demir? Ik wil een suggestie doen als Limburger: als u die persoon uit Gent ontvangt, kunt u misschien ook Ivo Konings uit Hasselt uitnodigen. Hij verzamelde heel wat handtekeningen en was ook vragende partij om op uw kabinet ontvangen te worden. Uiteindelijk gaan hun vragen voor een stuk in dezelfde richting, omdat ze als gehandicapte personen veel last hebben om in horecazaken binnen te raken.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik wil in de eerste plaats collega Vandenhove bedanken voor de pertinente vragen. Ik denk dat de oproep van Daan heel interessant was. Ik dank ook de minister om deze man, die zeer interessant ideeën heeft, te ontvangen.

Ik wilde nog even wijzen op het feit dat we hier in deze commissie en vanuit deze meerderheid ook al werk verricht hebben rond dit thema in het kader van de resolutie die we op 20 april in het Vlaams Parlement hebben goedgekeurd rond de toegankelijkheid van publieke gebouwen en de publieke ruimte in Vlaanderen. Daarin was een waaier aan initiatieven voorzien, zoals zorgen voor een betere sensibilisering van private en publieke actoren op het vlak van toegankelijkheid, het informeren van steden en gemeenten over de mogelijkheden om hun gebouwenpatrimonium in de publieke ruimte toegankelijker te maken, het vastleggen van een ambitieniveau op maat, nagaan hoe reeds bestaande toegankelijkheidslabels omgevormd kunnen worden tot een eenvormig en transversaal toegankelijkheidslabel et cetera. Ik denk dus dat er vanuit het Vlaams Parlement al een heel duidelijk signaal, ook naar de Vlaamse Regering, is gegeven. Ik ben blij dat u ook eerlijk deze handschoen hebt opgenomen en ermee aan de slag bent. Ik heb eigenlijk dezelfde vraag als collega Vandenhove, namelijk om de conceptnota af te toetsen aan de resolutie.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil zelf ook nog even aansluiten, minister, omdat ik zelf spijtig genoeg ook een ervaringsdeskundige ben doordat mijn vader altijd in een rolstoel gezeten heeft. Ik beaam zeker dat er al een enorme evolutie was in dit land, zeker in vergelijking met de jaren 70 van de vorige eeuw. Maar in ieder geval blijft het een constant aandachtspunt. Voor mensen die er niet mee geconfronteerd worden, is het zeer moeilijk om daar altijd mee bezig te zijn.

Ik wil ook verwijzen naar ons bezoek aan Kopenhagen, waar we het huis van de toegankelijkheid bezocht hebben. Daar hebben we prachtige voorbeelden gezien van zaken die eigenlijk zo voor de hand liggen dat ze aan de evidentie voorbijgaan, maar toch zorgen voor een optimale toegankelijkheid. Ik wil dus vragen om aan

de lokale besturen te blijven overmaken dat Inter in dezen toch wel een partner is om bij projecten, en zeker bij nieuwe projecten, geen steken te laten vallen en om optimaal voor die toegankelijkheid te gaan, minister.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vandenhove, we zullen zeker onze Limburgse vriend ook uitnodigen, dat spreekt voor zich.

We hebben morgen al een interkabinettenwerkgroep met minister Demir om die conceptnota verder op punt te stellen. Voor het einde van het jaar komt die naar de ministerraad, en de uitrol gebeurt in de rest van de legislatuur. Wij gebruiken de resolutie die in het Vlaams Parlement goedgekeurd is als basis voor de wijzigingen aan het decreet, en de afstemming van de toegankelijkheidslabels zit daarin. We zijn trouwens al gestart met die afstemming met de andere Vlaamse domeinen. Ik denk dus dat we al wel tegemoetkomen aan de vragen die hier leven. Ik denk dat we een gemeenschappelijke ambitie hebben, al is de weg nog lang. We moeten elkaar ook niets wijsmaken: binnen twee jaar zal niet alles al koek en ei zijn. Maar we moeten toch wel wezenlijke stappen vooruit kunnen zetten, in het belang van een inclusief Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, minister. Het gebeurt niet dikwijls in een commissie dat men eendrachtig achter Limburg staat. Iedereen steunt ook het agentschap Inter. Zo moet het.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.